

**PRIEKULĖS MIESTO ISTORINĖS DALIES (33624),
KLAIPĖDOS R.,
ARCHEOLOGINIŲ ŽVALGOMŲJŲ TYRINĖJIMŲ**

2010 metais

ATASKAITA

I dalis: tekstas

AUTORĖ R. BANYTĖ-ROWELL

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos
bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. 39
Apyrašo Nr. 1
Apsk. Vien. Nr. 3090

VILNIUS
2011

TURINYS

	Lapo Nr.
IVADAS.....	4
PRIEKULĖS ISTORINĖS RAIDOS BRUOŽAI.....	5
TYRINĖJIMŲ APRAŠYMAS	
Turgaus g. 9.....	15
Šūrfas 1.....	15
Šūrfas 2.....	16
Šūrfas 3.....	17
Šūrfas 4.....	17
Šūrfas 5.....	18
Klaipėdos g. 10.....	19
Šūrfas 6.....	19
Šūrfas 7.....	20
Šūrfas 8.....	21
Šūrfas 9.....	22
Klaipėdos g. 12: šūrfas 10.....	22
Klaipėdos g. 13: archeologiniai žvalgymai.....	24
Turgaus g. 8.....	24
Šūrfas 11.....	24
Šūrfas 12.....	25
Klaipėdos g. 43,45.....	26
Šūrfas 13.....	26
Šūrfas 14.....	27
Turgaus g. 8: šūrfas 15.....	27
Turgaus g. 8: šūrfas 16.....	28
Turgaus g. 13.....	29
Šūrfas 17.....	30
Šūrfas 18.....	30
Šūrfas 19.....	31
Šūrfas 20.....	32
Žalgirio g. 5.....	32
Šūrfas 21.....	33
Šūrfas 22.....	33
Šūrfas 23.....	34
Žalgirio g. 18.....	35
Šūrfas 24.....	35
Šūrfas 25.....	36
Žalgirio g. 14.....	37
Šūrfas 26.....	37
Šūrfas 27.....	37
Turgaus g. 8.....	38
Šūrfas 28.....	39
Šūrfas 29.....	39
Šūrfas 30.....	41
Turgaus g. 6-Turgaus g. 8: šūrfas 31.....	42
Turgaus g. 6: šūrfas 32.....	43
Turgaus g. 8: šūrfas 33.....	44
Archeologiniai žvalgymai Turgaus g. 8 trasos atkarpoje 1.....	44
Archeologiniai žvalgymai Turgaus g. 8 trasos atkarpoje 2.....	47
Turgaus g. 4: šūrfas 34.....	48
Turgaus g. 4: šūrfas 35.....	49
Turgaus g. 4: šūrfas 36.....	49
Klaipėdos g. 3: šūrfas 37.....	50

Klaipėdos g. 1: šurfas 38 50

Klaipėdos g. 1: šurfas 39/perkasa 1 50

Turgaus g. 8: šurfas 40 52

Pamarių g. 2: šurfas 41 53

Pamarių g. 2: šurfas 42 54

Pamarių g. 2: šurfas 43 54

Archeologiniai žvalgymai Pamarių g. 2 trasos atkarpoje 1 55

Archeologiniai žvalgymai Pamarių g. 2 trasos atkarpoje 1a 56

Archeologiniai žvalgymai Pamarių g. 2 trasos atkarpoje 2 56

Archeologiniai žvalgymai Pamarių g. 2 trasos atkarpoje 3..... 57

Pamarių g. 4: šurfas 44 57

Pamarių g. 4: šurfas 45 59

Archeologiniai žvalgymai Pamarių g. 4 trasoje 60

Pamarių g. 6 60

    Šurfas 46 61

Pamarių g. 3,3b: šurfas 47 61

Pamarių g. 3,3b: šurfas 48 62

Pamarių g. 3,3b: šurfas 49 62

Pamarių g. 3,3b: šurfas 50 63

Turgaus g. 1: šurfas 51 63

Turgaus g. 3 64

    Šurfas 52 64

    Šurfas 53 65

    Šurfas 54 66

APIBENDRINIMAS IR PAMINKLOSAUGINĖS REKOMENDACIJOS 67

RADINIŲ SĄRAŠAS 70

Keramikos briaunų žymėjimo lentelė 129

IVADAS

2010 m. gegužės, rugpjūčio bei spalio ir lapkričio mėnesį buvo vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Priekulės istorinėje dalyje (Kultūros vertybių registre unikalus kodas 33624), Klaipėdos r., AB „Klaipėdos vanduo“ užsakymu suprojektuotų vandentiekio ir kanalizacijos trasų vietose. IĮ „Juodasis ežys“ pagal UAB „Klaipėdos vanduo“ užsakymą vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus ir archeologinius žvalgymus. Juos atliko archeologė Rasa Banytė-Rowell (leidimas vykdyti archeologinius tyrimus nr. 68, 2010 05 21). 2010 m. gegužės 24-28 dienomis tyrimai buvo vykdomi prie pastatų Turgaus g. 8,9, Klaipėdos g. 10, 12, 13, 43, 45 (žr. tyrimų arealus miesto plane brėž. 1). 2010 m. rugpjūčio 2-4 d. buvo archeologiškai tyrinėta suprojektuotų vandentiekio ir buitinių nuotekų trasų vietose prie Turgaus g. 13 ir Žalgirio g. 5, 18 pastatų. 2010 m. spalio-lapkričio mėn. žvalgomieji archeologiniai tyrimai atlikti prie Žalgirio 14, Turgaus g. 1,3,4,6,8, Klaipėdos g. 1,3, Pamarių g. 2,3,3b,4,6 pastatų, žvalgytos trasos prie Turgaus g. 6,8 ir Pamarių g. 2,4 pastatų. Iš viso ištirti 54 šurfai, kurie sudaro bendrą 69,75 m² plotą. Ataskaitos tekste tyrimų darbai aprašomi ta seka, kuria buvo kasti šurfai.

Trumpai paminėsiu ankstesnių žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų Priekulėje išdavas. 1995 metais, architektų Marijos ir Martyno Purvinų užsakymu, archeologė R. Banytė tyrė Priekulės miesto centrinėje dalyje, areale aplink Turgaus ir Pamarių gatvių sankryžą¹. Architektų Purvinų tyrinėjimų duomenimis ši Priekulės vieta turėtų būti seniausia. 1995 metais buvo ištirta 13 šurfų. Ankstyvesniąją miesto raidos etapą liudijančių nepermaišytų sluoksnių nerasta, tačiau šurfų (Nr. 8-10), tirtų dabartiniame Priekulės miesto jubiliejaus paminklo skvere, jo šiauriniame pakraštyje, radinių tarpe tarp XIX-XX a. skirtinų keramikos šukių pasitaikė ir XVIII a. datuojamų keramikos fragmentų, kaolinės pypkės dalis. 1998 metais archeologė R. Banytė-Rowell vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus telefoninio ryšio trasų vietose². Trasos buvo kasamos prie Turgaus g. 1,3 pastatų, Lietuvininkų ir Naujojoje

¹ Tyrimų ataskaita saugoma Lietuvos istorijos instituto rankraštyne: Banytė R. 1995 metų žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų Priekulėje, Klaipėdos rajone, ataskaita. Byla 2504.

² Tyrimų ataskaita saugoma Lietuvos istorijos instituto rankraštyne: Banytė-Rowell R. 1998 metų žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų Priekulės mieste (Klaipėdos r.) būsimų telefoninio ryšio trasų

gatvėse. Archeologinio sluoksnio žymių buvo rasta tik prie Turgaus g. 3 pastato, į V ir P nuo jo PV dalies. Čia rasta ūkinių duobių ar užpiltinio sluoksnio, kuriame kartu su XIX a. keramika buvo rasta ir XVII-XVIII a. šukių, pūstų stiklinių butelių fragmentai. Radiniai gana negausūs (iš viso 31 vnt.). 2008 metais žvalgomojus archeologinius tyrimus Priekulėje, Klaipėdos ir Pamarių gatvėse, atliko Gintautas Zabiela. Žvalgyta požeminių komunikacinių trasų šulinių vietos, kuriose užfiksuota XIX-XX a. kultūriniai sluoksniai su pavieniais to laiko radiniais. Iš viso ištirta 50² m plotas. Tyrimai atlikti Turgaus ir Pamarių gatvių sankryžoje, skvere, kuriame stovi paminklas Priekulei, ir Klaipėdos gatvėje, prie namų Nr. 2,4,6,10,12,14³.

2010 m. žvalgomųjų tyrimų metu atidengtus sluoksnius fiksavo ir fotografavo R. Banytė-Rowell. Kadangi tikroji požeminių komunikacijų, prie kurių ketinama jungti naujus įvadus, vieta kai kuriais atvejais skyrėsi nuo linijų, pažymėtų inžinierinių tinklų plane, šurfų išdėstymas buvo parinktas apžiūrint vietą kartu su užsakovais. Pasitaikė atveju, kad įvadai, prie kurių turėjo būti pajungtos naujos komunikacijos, buvo kiek kitoje vietoje nei pažymėta projektiniuose planuose. Dėl šių priežasčių šiek tiek persikėlė tyrimų programoje numatytų šurfų vietos. Tokių situacijų paaiškinimus žr. prie šurfų aprašymų. Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu rastieji radiniai perduoti saugoti į Mažosios Lietuvos istorijos muziejų Klaipėdoje (396 vnt. pagal radinių sąrašą ir 285 vnt. masinės medžiagos be lauko Nr.)

PRIEKULĖS ISTORINĖS RAIDOS BRUOŽAI

Pirmą kartą istoriniuose šaltiniuose Priekulė įamžinta XVI a. 1540 metais sudarytame Klaipėdos komturijos mokesčių mokėtojų sąraše minimas apylinkių seniūnas Lukas Prekoll⁴. Priekulėje gyveno 18 valstiečių, 19 pusininkų, 2 padieniai

---

vietoje ataskaita. F. 1, byla 3192. Tyrinėjimų išdavos trumpai paskelbtos: R. Banytė-Rowell. Tyrinėjimai Priekulės mieste 1998 m. // ATL 1998 ir 1999 metais. Vilnius, 2000, 412-413.

³ Tyrimų ataskaita saugoma Lietuvos istorijos instituto rankraštyne: Zabiela G. Priekulės istorinės dalies (Klaipėdos raj.) 2008 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų ataskaita. Vilnius, 2009. F. 1, byla 5171. Mažai informatyvūs archeologiniai tyrinėjimai, Nr. 65 // ATL 2008 metais. Vilnius, 2009, 559.

⁴ Genienė Z. Priekulės planinė struktūra ir raida XVI-XX a. pirmojoje pusėje // Protestantizmas Lietuvoje: istorija ir dabartis. Vilnius, 1994, p. 127.

darbininkai. XVI a. pradžioje čia atsiranda bažnyčia, nes 1587 metais šaltiniuose minimas pirmasis kunigas. Mūrinė bažnyčia pastatyta 1690-1697 metais. Pagal istorinius duomenis bažnyčia iki pat XIX a. vidurio buvo vienintelis mūrinis pastatas Priekulėje⁵. Kita vertus tuo galima abejoti, nes remiantis 1670 metų Klaipėdos apylinkių žemėlapyje pavaizduotu piešiniu karčiama šalia bažnyčios buvo fachverkinis pastatas (Mažosios Lietuvos istorijos muziejus, inv. Nr. 20396). Šioje statybos technikoje kaip statybos elementas naudojamas mūras. Iš XVII a. pradžioje įkurtos karčiamos vėliau išaugo kulminis dvaras. Taigi XVI a. pabaigoje-XVII pirmojoje pusėje Priekulė tampa nedideliu administraciniu, prekybiniu ir dvasinio gyvenimo centru, nors ir iki pat XIX amžiaus nebuvo gausiai apgyvendinta: 1785 metais minimos tik 9 sodybos, o 1833 metais – 203 gyventojai⁶.

Kokį vaidmenį miesto urbanistinėje raidoje atliko žvalgomųjų archeologinių tyrimų, atliktų 2010 m. gegužės mėnesį, arealai? Turgaus gatvė yra senojo kelio Tilžė-Klaipėda dalis. Dabartine Turgaus gatve ejo senasis traktas į Klaipėdą, o Žalgirio gatve - iš Klaipėdos į Minijos karčiamą ir tolyn Šilutės, Tilžės link⁷. Pamarių gatvė yra taip pat svarbaus kelio į pamari (į Dreverną) pradžia. Turgaus ir Pamarių gatvių sankryžoje pagal architektų M. Purvinienės ir M. Purvino tyrimus spėjama buvus seniausiųjų Priekulės sodybų (XVI a. pradžioje). Turgaus g. 8 pastato aplinkoje XVII–XVIII a. veikė kulminė karčiama, o dabartinio skvero vietoje buvo įsikūrusi kulminio dvaro sodyba. Karčiama/užeiga pastato Turgaus g. 8 vietoje veikė XIX a., o taip pat iki pat 1945 metų. XIX a. pabaigoje greta karčiamos, dabartinio skvero, plytinčio į ŠR nuo Turgaus g. 8, vietoje, pradėjo veikti naujasis turgus. Senesnės turgavietės, greičiausiai veikusios nuo XVII a. ir išlikusios iki šių dienų, veikė Turgaus g. 9 aplinkoje ir kitoje gatvės pusėje į Š nuo jos. Turgaus ir Pamarių gatvių sankirtoje kūrėsi senasis Priekulės gyvenvietės branduolys, besitelkiantis aplink kulminę karčiamą ir senąją turgavietę. Anot M. Purvinienės ir M. Purvino, karčiama Turgaus g. 9 pastato vietoje atsirado tik XX a. pradžioje⁸. Klaipėdos gatvė ėmė formuotis, kuomet jos linijoje XIX a. viduryje

⁵ Ten pat, p. 127, 132.

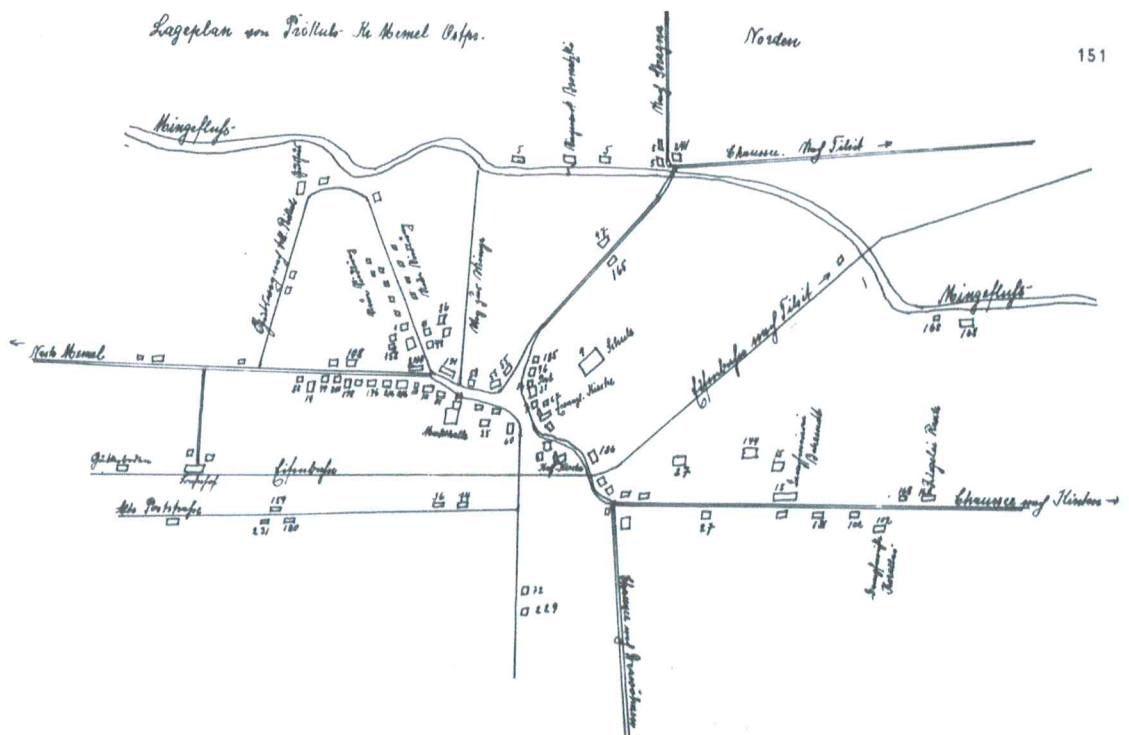
⁶ Genienė Z. Priekulės planinė struktūra..., p. 130-132.

⁷ Purvinas M., Purvinienė M. Priekulės plano struktūros ypatybės // Kultūros paminklai. T. 3. Vilnius, 1996, p. 159, pav. 1.

⁸ Purvinas M., Purvinienė M. Priekulės istorinės dalies sklypų suplanavimo projektas. II tomas. Klaipėda: Paveldo tyrimo biuras prie firmos „Budys“, 1995 (rankraštis); Purvinas M., Purvinienė M. Priekulės plano struktūros ypatybės // Kultūros paminklai, T. 3. Vilnius, 158-163, pav. 1-9.

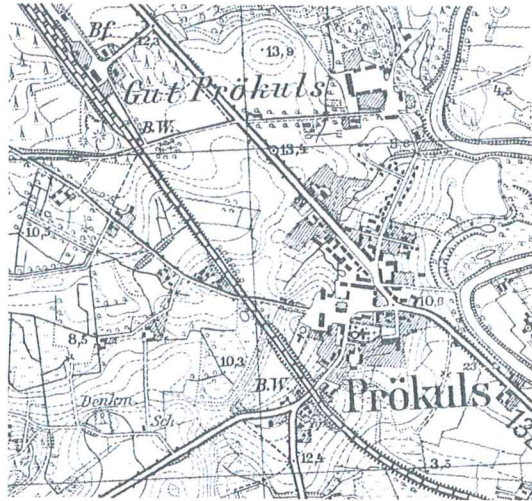
buvo nutiestas naujas vieškelis Tilžė-Klaipėda. Senesnis traktas ėjęs dabartine Naująja gatve – ja nuo XVII a. ėjo kelias į Priekulės kilmingąjį dvarą, Stragnus⁹.

Priekulė, nepaisant sovietiniais laikais atliktų pastatų griovimų (pvz., evangelikų liuteronų bažnyčia sunaikinta 1957 metais), išlaikė savo senąjį gatvių planą, kuris yra urbanistiškai ypač vertingas, liudijantis apie amžių bėgyje susiklosčiusią kelių sankirtą. Iki šeštojo XX a. dešimtmečio dar buvo išlikę ir pagrindiniai vėliau nugriauti pastatai. Apie tai liudija ranka pieštas miesto planas iš šeštojo dešimtmečio, saugomas Vokietijos valstybės archyve (žr. žemiau pav. 1). Prieškarinį miesto planą atspindi ir XX a. 3-4 deš. žemėlapis (žr. pav. 2).

Pav. 1. XX a. šeštojo dešimtmečio Priekulės planas (Bundesarchiv, Vokietija).

⁹ Ten pat.

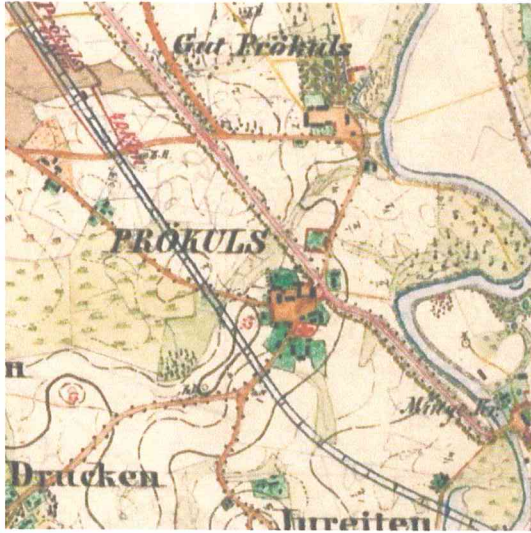
Pav. 2. Priekulės žemėlapis pirmaisiais XX a. dešimtmečiais (pagal. Purvinas M. Priekulės urbanistinių tyrimų raida // Kultūros paminklai. T. 13. Vilnius, 2008, p. 169, pav. 2).

Priekulė ilgą laiką išliko palyginus nedideliu bažnytkaimiu. Jos virtimo didesniu miesteliu procesas vyko XIX a. paskutiniiais dešimtmečiais-XX a. pradžioje. Tuo tarpu 1785 metais Priekulėje tebuvo 9 ugniakurai (sodybos)¹⁰. Tai, kad Priekulėje nebuvo gausu statinių net XIX a. šeštajame dešimtmetyje, liudija 1860 metų žemėlapis su pažymėtomis sodybų vietomis (žr. pav. 3). Pagal M. Purvino ir M. Purvinienės urbanistinės Priekulės raidos schemas seniausi Priekulės pastatai telkėsi prie dabartinių Turgaus ir Pamarių gatvių sankryžos. Priešais evangelikų liuteronų bažnyčia, kuri buvo pastatyta XVI a. pab., spėjamai dab. Pamarių g. 2 sklype XVI a. pabaigoje įsikūrė ir parapijinė mokykla (žr. dabartinio pastato vaizdą XX a. pradžioje pav. 4,5). XVII a. susiformavo kulminio dvaro sodyba tarp Naujosios turgaus aikštės vietos ir bažnyčios. Tuo pačiu metu atsiranda ir kulminė karčiama dab. Turgaus g. 8 pastato vietoje bei klebonijos sodyba dab. Turgaus g. 3,3b areale. Tik XIX a. pabaigoje atsiranda antrojo kunigo sodyba (dab. Pamarių g. 6) bei karčiama dab. Klaipėdos g. 1¹¹. 1860 metų žemėlapyje dar nematyti jokio pastato pašto vietoje, o kitas statinių vietas, kurių aplinkoje vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai galima atpažinti, nors dėl perstatymų kai kurių statinių vietos vėliau šiek tiek keitėsi.

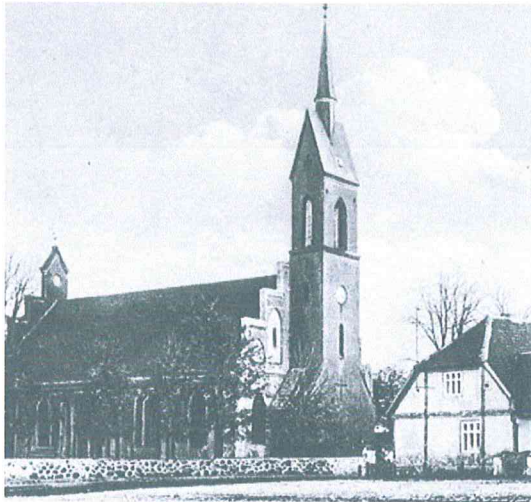
¹⁰ Purvinas M., Purvinienė M. Priekulės urbanistinių tyrimų raida // Kultūros paminklai. T. 13. Vilnius, 2008, p. 170, 175-176.

¹¹ Purvinas M., Purvinienė M. Priekulės plano struktūros ypatybės // Kultūros paminklai. T. 3. Vilnius, 1996, p. 159-162, pav. 1-9.

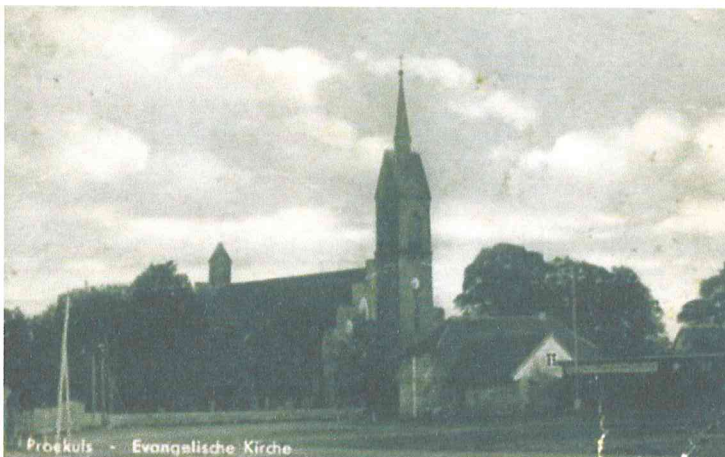
Pav. 3. 1860 metų žemėlapis ištrauka

Gruß aus Prökuls

Pav. 4. Bažnyčia ir parapijinė mokykla XX

a. pradžioje

mokykla

Pav. 5. Bažnyčia ir parapijinė

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu gauta papildomos informacijos apie atskirų pastatų istoriją iš vietinių gyventojų. Pirmieji šurfai (nr. 1-5) buvo iškasti prie Turgaus g. pastato Nr. 9. Šio namo gyventojas Algirdas Dambrauskas liudijimu dabartinis dviaukštis pastatas buvo pastatytas seno vienaaukščio su mansarda namo vietoje, ant seno rūšio ir senų pamatų. Senąjį karčiamos pastatą Turgaus g. 9 nugriovė 1960 metais. Pagrindinis įėjimas į pastatą buvo iš vakarų pusės. Iš turgaus pusės buvo įėjimas į du butus. Šiauriniame gale buvo įėjimas į karčiamą (pav. 6). Pietiniame gale prieš karą veikė kepykla. Reikia atskirai padėkoti ponui A. Dambrauskui už galimybę nusikopijuoti senuosius Priekulės vaizdus iš jo rinkinio.

Pav. 6. Tolumoje baltuoja senasis Turgaus g. 9 pastatas. Už jo matyti 1937 metais statytos katalikų bažnyčios bokštas. Dešinėje – senoji karčiama Turgaus g. 8. Vaizdas nuo Turgaus gatvės pradžios (atvirukas iš A. Dambrausko archyvo).

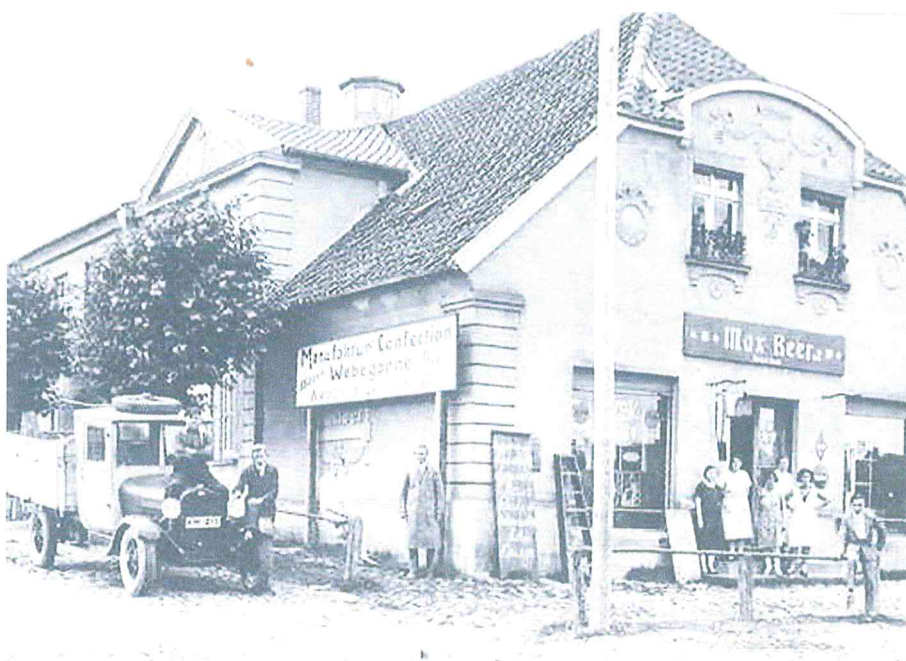
Turgaus g. 8 pastatas, kaip rodo įrašas ant sienos, buvo pastatytas (ar rekonstruotas) 1911 metais, tačiau šioje vietoje kulminės karčiamos pastatas žinomas bent jau nuo XIX a. vidurio. Neabejotinai šio pastato vietoje ar aplinkoje stovėjo ir ankstesnė XVII-XVIII a. karčiama¹². Turgaus g. 8 gyventojas Gediminas Butkus pasakojo, kad kieme priešais šiaurinę namo pusę yra pamatų iš raudonų plytų. Turgaus

¹² Purvinas M., Purvinienė M. Priekulės istorinės dalies sklypų suplanavimo projektas. II tomas. Klaipėda: Paveldo tyrimo biuras prie firmos „Budys“, 1995 (rankraštis).

g. 8 pastato aplinka ir Naujojo turgaus aikštė (tarp gaisrinės ir senojo medinio kulminės sodybos pastato Klaipėdos g. 1) buvo išgrįsta akmenų grindiniu, kuris nuardytas apie 1971-1972 metus (pagal Petro Auškeli, g. 1958 m.) paliudijimą. Grįstų Priekulės gatvių ir aikščių vaizdus liudija senos atvirutės ir nuotraukos (XX a. pirmieji dešimtmečiai) (pav. 6-8).

Pav. 7. Vaizdas link Pamarių gatvės pradžios nuo Naujojo turgaus aikštės. Kairėje – liuteronų bažnyčia, dešinėje – užeiga dab. Turgaus g. 8. (iš A. Dambrausko archyvo).

Pav. 8. Isaako namas-užeiga XX a. trečiajame-ketvirtajame dešimtmetyje (dabar Turgaus g. 8).

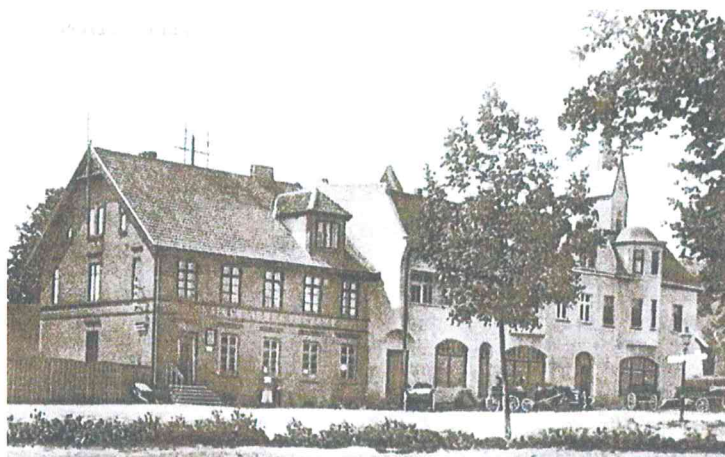
Pav. 9. Klaipėdos gatvės vaizdas XX a. 4-ame dešimtmetyje. Dešinėje pastatas Klaipėdos g. 10.

Klaipėdos g. namas 12 yra statytas sovietiniais laikais. Priekulės gyventoja Janina Pokers (g. 1928 m.) papasakojo, kad prieš II pasaulinį karą šioje vietoje buvo „daržinė“. Joje Skvirblys laikė savo žibalą. Tuo metu Skvirblys turėjo indų parduotuvę kitoje gatvės pusėje Klaipėdos g. 13 pastate (šiaurinėje pusėje). Tarp Klaipėdos g. 12 ir Klaipėdos g. 10 namų tuomet buvo išgrįsta aikštelė-skveras, kuriame jaunimas rinkdavosi šokiams. Priešais Klaipėdos g. 12 namą, kitoje gatvės pusėje yra išlikęs viešbučio pastatas (žr. pav.10).

Pav. 10. Viešbutis „Prūsų kiemas“ prieš II Pasaulinį karą (dabartinis Klaipėdos g. Nr. 15). Kairėje matyti Klaipėdos g. 13 pastato dalis.

Pav. 11-13 matomi iki šiol išlikę XX a. pradžioje užfiksuoti pastatai – paštas (Turgaus g. 1), gaisrinė (Turgaus g. 6), turgaus halė (Turgaus g. 4).

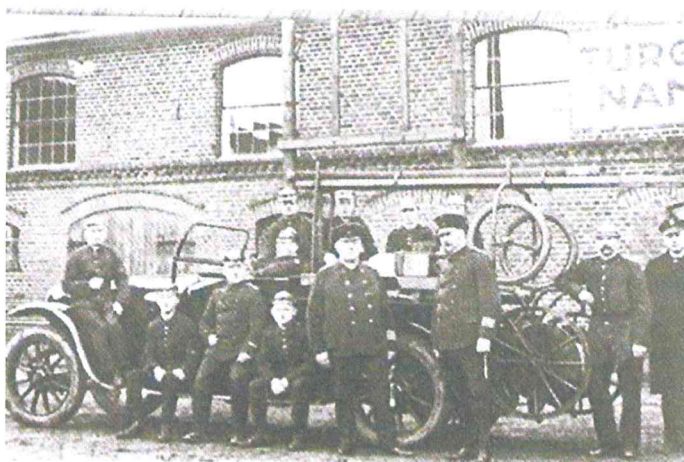

Pav. 11. Pašto pastatas XX a. pradžioje (dab. Turgaus 1)

gaisrinės

Pav. 12. Gaisrininkai prie

Turgaus halės

Pav. 13. Gaisrininkai prie

Vytauto Jocio (g. 1960 m.) liudijimu, dabartinis Pamarių g. 4 gyvenamasis namas statytas 1954 m. Jo vietoje būta ūkinio pastato, kuris dar stovėjo po karo ir naudotas kaip tvartas (K. Podkalienės liudijimas, g. 1957, remiantis anytos pasakojimu).

Žalgirio g. 14 gyventojas Stanislovas Griūslys (g. 1926 m.) papasakojo, kad jis atsimenąs, jog prieš II Pasaulinį karą toje Žalgirio gatvės vietoje pastatų nebuvo. Čia driekėsi pelkėtos pievos. S. Griūslys gimė Gargžduose, tačiau lankydavosi su tėvais Klaipėdos krašte. Tuo tarpu Žalgirio g. 18 sodyvietė yra prieškarinė – kaip atokesnė pažymėta to laiko žemėlapyje (pav. 2).

TYRINĖJIMŲ APRAŠYMAS

TURGAUS G. 9

Vandentiekio ir kanalizacijos trasos buvo įtiestos vienoje linijoje, todėl šurfių skaičius prie Turgaus g. 9 buvo sumažintas nuo šešių iki penkių (žr. programos priedą II:2 ir šurfių 1-5 situacijos brėžinius 2-3).

TURGAUS G. 9

ŠURFAS 1

(brėž. 2-4; fonuotraukos 1-3)

Šurfas 1 buvo išmatuotas vakarinėje pastato Turgaus g. 9 pusėje, 2,55 m atstumu nuo sienos, priešais įėjimą (žr. situaciją brėž. 2,3). Šurfas 1 buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal Turgaus g. 9 gyvenamojo namo sienos kryptį, t.y. 10°ŠR ir 190°PV kryptimi. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Sąlyginai pietinė šurfo siena buvo vienoje linijoje su įėjimo laiptelių pietiniu kraštu.

Nuėmus 5 cm paviršinių supiltinių žvirgždo sluoksnį, šurfe 1 atsidengė kiek apiręs raudonų plytų klojinys. Plytos buvo gana ilgos ir siauros – 25 cm ilgio, 11 cm pločio ir 6 cm storio. Plytos dėtos viena arba dviem eilėmis be surišimo (dvi eilės išliko šiaurinėje klojinio pusėje), glaudžiant jas išilgai šonais siaurąja dalimi į viršų. Palei viengubą išilgai suglaustų plytų liniją, 2-8 cm į R nuo jos, buvo sudėta viena eile nekompaktiškai statmenai klojinio kryptčiai kelių plytų ir jų dalių eilė. Plytų klojinio plotis buvo 40-50 cm. Nuo sąlyginai vakarinės šurfos sienos jis buvo nutolęs 12-14 cm atstumu. Į vakarus nuo plytų klojinio atsidengė maišytas smėlis su keliais pavieniais plytgaliais (jų dydžiai X×11,5×6 cm, X×12×7 cm. Plytų klojinio juosta buvo lygiagreti namo sienai, nutolusi 3,35-3,95 m atstumu nuo jos. Greičiausiai, tai senojo pastato prieangio liekanos. Plytų stabilumą smėlyje palaikė žemiau sumestos raudonų plytų nuoskalos ir akmenys (žr. sienos pjūvių brėžinį 4). Akmenys buvo gana nedideli – nuo 10×10×5 cm iki 20×15×10 cm dydžio. Didesnis akmuo gulėjo palei šiaurinę šurfo sieną – 30×20×15 cm dydžio. Plytelių ir akmenų sangrūda po plytų klojiniu

siekė 0,40-0,60 m gylį. Ji gulėjo maišytame su pilkomis žemėmis smėlyje, kurį 0,40-0,90 m gylyje pakeitė natūralus geltonas/rusvas įžeminis smėlis. Šurfe 1 nei archeologinių radinių, nei vertingo archeologinio sluoksnio nerasta.

Kanalizacijos trasa buvo iškasta nepažeidžiant šio klojinio, rytinėje šurfo pusėje. Kasant trasą į Š nuo šurfo 1, 1,95 m nuo jo, atsidengė „pamatas“, apačioje besiremiantis į akmenis, o viršutiniame sluoksnyje sudarytas iš birių raudonų plytų griuvenų. Šis darinys be surišimo. Jo plotis 45-50 cm, gylis iki 0,70 m (žr. fotonuotrauką 4). Buvo sutarta su kanalizacijos trasos tiesėjais, kad jie šį pamatą išsaugos, prakišdami vamzdį po juo. Perkišant šį vamzdį, iš po pamato iškrito 0,70-0,80 m gylyje gulėjusios stiklo butelių, taurių bei porcelianinių indų šukės. Vienas butelis su štampuotu įrašu – mineralinio vandens su įrašu „Memel“ (žr. radinių sąrašą Nr. 1-7, fotonuotraukos 123-125). Radiniai leidžia datuoti „pamatą“ XX a. I puse. Pamato kryptis buvo statmena pastato Turgaus g. 9 sienai. Matyt, prieangis ar veranda prie senojo pastato buvo pastatyta vėliau nei pats pastatas.

TURGAUS G. 9

ŠURFAS 2

(brėž. 2,3,5; fotonuotraukos 5,6)

Šurfas 2 išmatuotas 9,5 m į Š nuo šurfo 1, palei pastato sienos liniją, 2,55 m atstumu nuo jos. Šurfas 2 buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Nuėmus paviršinį žvyro sluoksnį, 0,10-0,15 m gylyje, šurfe 2 atsidengė akmenų grindinys. Vakarinėje pusės jis nuolaidėjo, akmenų sudėjime išryškėjo tarsi „siūlė“ vandeniui nutekėti (žr. fotonuotrauką 5). Grindinys gulėjo tamsiai pilkose žemėse. Nuėmus grindinį, 0,25-0,35 m gylyje atsidengė natūralus gelsvas birus smėlis. 0,85-0,95 m gylyje šį smėlį pakeitė balsvas su rudomis dėmėmis kietesnis priesmėlis. Šurfe nei archeologinio sluoksnio, nei radinių nerasta.

TURGAUS G. 9**ŠURFAS 3****(brėž. 2,3,6; fotonuotraukos 1,7,8, radinių sąrašė Nr. 8)**

Šurfas 3 išmatuotas ta pačia linija (lygiagrečiai pastato sienai) kaip ir išdėstyti šurfai 1,2, arčiau Turgaus gatvės pakraščio. Šurfas 3 buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Jis nuotolęs nuo šurfo 2 į Š 8,5 m atstumu. Šurfo pietinis-pietrytinis kampas nuo Turgaus g. 9 pastato šiaurinio (šiaurės vakarų) kampo nutolęs 6,20 m atstumu (palei liniją 350°ŠV-170°PR). Čia akmenų grindinys atsidengė beveik dabartiniame žemės paviršiuje. Grindinys žemėjo vakarų pusėn iki 12-13 cm nuo dabartinio žemės paviršiaus lygio. Nuėmus grindinį, juosvose žemėsė, kuriose gulėjo grindinys, 0,15-0,25 m gylyje, prie sąlyginai šiaurinės šurfo sienos, buvo rastos akmenų masės keramikos puodo šukės. Indas buvo dengtas ruda blizgia glazūra. Šio tipo keramika datuotina XIX a. II puse – XX a. pradžia (žr. radinių sąrašė Nr. 8, radinių fotonuotrauką 126). Šis radinys liudija, kad grindinys buvo sudėtas ne anksčiau nei XIX a. II pusėje. 0,15-0,25 m gylyje atsidengė natūralus gelsvas smėlio sluoksnis. Šurfe archeologiškai vertingo sluoksnio nerasta.

TURGAUS G. 9**ŠURFAS 4****(brėž.2,3,7 ; fotonuotraukos 9-11)**

Šurfas 4 išmatuotas 5,3-5,4 m į Š nuo šiaurinio pastato Turgaus 9 galo, netoli šaligatvio, lygiagrečiai pastato sienai. Šurfas 3 buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šiaurinė ir pietinė šurfo sienos buvo orientuotos 280°ŠV-100°PR kryptimi. Šurfo pietinė siena nuo Turgaus g. 9 pastato šiaurinės sienos buvo nutolusi 5,35 m atstumu į Š, o šurfo pietrytinis kampas nuo pastato šiaurės rytinio kampo buvo nutolęs 6 m atstumu palei liniją 350°ŠV-170°PR kryptimi (žr. dalinį situacijos planą brėž. 3) Šurfe, nuėmus povelėninių žemių sluoksnį, 0,10-0,12 m gylyje, atsidengė iš įvairaus dydžio akmenų sudėtas akmenų

grindinys, sudarantis tam tikro ornamento fragmentą. Pietinis grindinio kraštas nuardytas 50 cm pločiu, kasant telefono tinklų trasą. A. Dambrausko liudijimu prie šiaurinio senojo pastato Turgaus g. 9 įėjimo būta ornamentiška išdėstyto grindinio. Tai patvirtina šurfe 4 atidengta grindinio dalis (žr. brėž. 7, nuotrauką 10). Vakariniame šurfo pakraštyje atsidengė mažesnių akmenų, kurių plokštumos buvo 10×10 cm dydžio, dėlionė. Šių mažiausių akmenų dėlionę rytinėje pusėje riboja žymiai stambesnių akmenų eilė. Jų plokštumos siekė 20×12-15 cm. Eilė driekėsi 10°ŠR-190°PV kryptimi, suderintai su Turgaus g. 9 kryptimi. Rytinėje akmenų eilės pusėje buvo sudėti didesni ir įvairesnių dydžių akmenys nei vakarinėje pusėje. Pastebėtina, kad didesnieji atsidengė prie rytinės šurfo sienos. Akmenų viršaus plokštumų dydžiai svyravo nuo 10×10 cm iki 20×15 cm. Grindinys gulėjo tamsiai pilkų žemių sluoksnyje. Po juo plytėjo pilkšvas maišytas smėlis (0,20-0,30 m gylyje). 0,30 m gylyje, atsidengė natūralus gelsvo, vietomis priemolingo, smėlio sluoksnis. Šurfe archeologiškai vertingo sluoksnio ar radinių nerasta.

TURGAUS G. 9

ŠURFAS 5

(brėž. 2,3,8; fotonuotraukos 12,13)

Šurfas 5 išmatuotas į R nuo rytinės pastato Turgaus g. 9 sienos, lygiagrečiai jai, 1,95 m atstumu nuo jos ir 3,80 m atstumu nuo ŠR pastato kampo (palei liniją 330°ŠV-150°PR). Šurfas 3 buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Palei rytinį šurfo kraštą, 0,18-0,20 m gylyje, atsidengė išlikęs nesuardytas akmenų grindinys (35-45 cm pločio). Kitoje šurfo dalyje driekėsi maišytos priemolingos žemės. Jose 0,25-0,45 m gylyje atsidengė sugriuvęs ir išsklidęs ilgų raudonų plytų mūras. Žemėse tarp jų – subyrėjusio kalkių skiedinio žymės. Pasitaikė keli sienų tinko fragmentai su pilkšvų dažų pėdsakais. Plytų dydžiai artimi 29-30×14-15×6,5-7 cm. Šios plytų griuvenos, matyt, yra nuverstos senojo pastato sienos dalis. Kalkių skiedinys liudija čia buvus ankstyvesnį nei XX a. pradžios pastatą. Nuėmus griuvenas ir akmenų grindinį, 0,30-0,35 m gylyje, atsidengė pilkšvos

priesmėlingos maišytos žemės, kurias 0,55-0,80 m gylyje pakeitė natūralus įžeminis gelvas smėlio sluoksnis su priemolio priemaiša. Archeologiškai vertingų radinių šurfe nerasta.

Kasamoje kanalizacijos trasoje, permaišytose žemėse prie kanalizacijos šulinio greta rytinės namo Turgaus g. 9 sienos, rasti trys pūstų stiklo butelių fragmentai (žr. radinių sąrašė Nr. 9-11, radinių fotonuotrauką 127), kuriuos galima datuoti ne vėliau kaip XIX a. I puse. Greičiausiai butelių duženos pateko į senojo Turgaus g. 9 pastato pamatų duobę. Taigi tikėtina, kad pastatas šioje vietoje stovėjo jau XIX a.

Kanalizacijos trasos atkarpoje tarp šurfo 5 vietos ir Turgaus gatvės pakraščio, 6,30 nuo šiaurinės šurfo sienos, rastas žyminis akmenis stulpelis su kryžma viršuje (žr. fotonuotrauką 14). Jis stovėjo tarp grindinio akmenų. Užkasus trasą žyminis akmuo įstatytas radimo vietoje, paliekant jo viršutinį galą žemės paviršiuje.

KLAIPĖDOS G. 10

Rytinis Klaipėdos g. 10 vidinio kiemo pakraštys, 3,90 m į R nuo šurfo 7 pietrytinio kampo, buvo matyti vietinės kanalizacijos duobės dangtis. Taigi žemės apie šį rezervuaro vietą perkastos ir nebebuvo čia prasmės tirti dar vieną šurfą, kuris buvo suplanuotas programoje (žr. programos priedą II:3). Trasos atkarpa palei Naująją gatvę buvo kasama anksčiau įklotų telefoninių komunikacijų vietoje. Šurfas netirtas ir į ŠV nuo Klaipėdos g. 10 namo galo. Šioje vietoje taip pat būta vietinės kanalizacijos šulinių. Taigi Klaipėdos g. 10 pastato aplinkoje ištirti iš viso 4 šurfai.

KLAIPĖDOS G. 10

ŠURFAS 6

(brėž. 9,10; fotonuotraukos 15,16, radinių sąrašė Nr. 12-21, radinių fotonuotraukos 128-130)

Šurfai 6 ir 7 buvo išmatuoti vidiniame Klaipėdos g. 10 namo kieme, tarp Naujosios gatvės ir šiaurinės pastato sienos, numatytoje vandentiekio trasos vietoje.

Šurfas 6 nuo šiaurinio pastato Klaipėdos 10 kampo nutolęs 12,6 m atstumu (palei liniją $280^{\circ}\text{ŠV}-100^{\circ}\text{PR}$), o nuo šiaurrytinės namo sienos – 8 m atstumu (pastarasis matavimo taškas pastato sienoje nutolęs pastato Š kampo 9,70 m atstumu į PR). Šurfas 6 orientuotas pagal pasaulio šalis. Jis buvo $1,5 \times 1,5$ m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Nuėmus povėlinines žemes, 0,15 m gylyje, atsidengė tamsiai pilkos žemės su raudonų plytų nuoskalomis. Šiame sluoksnyje rasta oksidacinėje aplinkoje išdegtos keramikos fragmentas, baltos fajansinės lėkštės šukė, perdegę čerpių fragmentai, vėlyvos akmens masės keramikos šukės, kaltinės vinys, štampuoto stiklinio indelio dugnas (žr. radinių sąrašė Nr. 12-16 ir be l. Nr., radinių fotonuotrauką 128). Radiniai datuoti XX a. 1 puse. 0,30-0,35 m gylyje, pietvakarinėje šurfo pusėje atsidengė akmenų grindinys su atraminėmis akmenų eilėmis. Tai grindinio, besidriekiančio ŠV-PR kryptimi, pakraštys. Didesnieji akmenys siekė $30 \times 20 \times 15$ cm dydį, mažiausiųjų dydis buvo artimas $10 \times 5 \times 5$ cm. Grindinio pakraščio kryptis sutampa su pastato Klaipėdos g. 10 kryptimi. Matyt, tai išgrįsta kiemo dalis. Po grindiniu atsidengė rusvai pilkšvos maišytos žemės. Pavieniai radiniai buvo rasti viršutiniame rusvai pilkšvų žemių lygyje, 0,40-0,50 m gylyje. Juos sudarė oksidacinėje aplinkoje išdegtos rudai glazūruoto puodo šukė, vėlyvos akmens masės keramikos fragmentai, kaltinės vinys (žr. radinių sąrašė Nr. 17-20, radinių fotonuotrauką 129). Rusvai pilkšvų žemių sluoksnis siekė maždaug 0,70 m gylį. 0,60-0,65 m gylyje radinių nepasitaikė, išskyrus žalia raižyto stiklinio indo šukę (žr. radinių sąrašė Nr. 21, radinių fotonuotrauką 130). Šie radiniai skirtini XIX a. 2 pusei-XIX ir XX a. paribiui. Po rusvai pilkšvų žemių sluoksniu atsidengė šviesesnės to pačio atspalvio žemės su pavieniais degėsiukais. Jose radinių nerasta. Įžeminis smėlis šurfe pasiektas 0,90-1,0 m gylyje. Archeologiškai vertingo sluoksnio šurfe 6 nerasta.

KLAIPĖDOS G. 10

ŠURFAS 7

(brėž. 9,11; fotonuotrauka 17, , radinių sąrašė Nr. 22-26, radinių fotonuotraukos 131-132)

Šurfas 7 išmatuotas 6 m į R nuo šurfo 6. Šurfas 7 orientuotas pagal pasaulio šalis. Jis buvo $1,5 \times 1,5$ m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis

A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Pietvakarinis šurfo kampas buvo nutolęs 14,20 m atstumu nuo matavimo taško Klaipėdos g. 10 pastato sienoje, kuris minėtas šurfo 6 aprašyme.

Po povelėninėmis žemėmis atsidengė tamsiai pilkos žemės su raudonų plytų nuoskalomis (0,20-0,35 m gylyje). Jose rasta rudai glazūruota akmens masės indo šukės, rudai glazūruotos keramikos indo briaunos fragmentas, kaltinės vinys ir kt. radiniai (žr. radinių sąrašė l. Nr. 22-23 ir be l. Nr., radinių fonotruauką 131). 0,35-0,80 m gylyje slūgsojo rusvai pilkos maišytos žemės, kurios gilėjant šviesėjo. Jose buvo vėlgi rasta vėlyvos rudos akmens masės keramikos, stiklinio buteliuko fragmentai, baltos fajansinės šukės, baltai glazūruoto lygaus plokštinio koklio nuoskala ir neglazūruoto puodo išdegto redukciniėje aplinkoje dugno šukė (radinių sąrašė l. Nr. 24-26, fonotruauką 132). Pastarasis radinys galėjo kilti iš ankstesnio nei XIX a. laikotarpio, tačiau visi kiti radiniai datuoti XIX a. pabaiga-XX a. pradžia. Didelio skirtumo tarp radinių tamsiai pilkose žemėse (g. 0,20-0,35 m) ir rusvai pilkšvose nebuvo (g. 0,35-0,80 m). Archeologiškai vertingo sluoksnio šurfe 7 nerasta.

KLAIPĖDOS G. 10

ŠURFAS 8

(brėž. 9; fonotruaukos 18-19)

Šurfai 8, 9 buvo išmatuoti kanalizacijos įvado prie namo Klaipėdos g. 10 vietose. Šurfas 8 ištirtas į ŠR nuo namo Klaipėdos g. 10 šiaurinės verandos šiaurinio kampo (1,5 m atstumu nuo šurfo pietinio kampo, vedant palei verandos šiaurės vakarinės sienos liniją). Šurfas pietinis kampas nuo Klaipėdos g. 10 verandos ir pagrindinio pastato sandūros taško buvo nutolęs 3,30 m atstumu. Šurfas 8 orientuotas pagal pastato sienų kryptį. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio. Jo šiaurės vakarų ir pietrytinė sienos orientuotos 50°ŠR ir 230°PV kryptimi, žymėtos raidėmis 1,2. Šiaurės rytinė ir pietvakarinė sienos žymėtos raidėmis A,B (šurfas buvo 1,5×1,5 m dydžio). Šurfo 8 vietoje žemės buvo perkastos pastaraisiais metais: 0,60-0,77 m gylyje prie pietvakarinės sienos gulėjo plastikiniai buteliai ir kitos pastarojo dešimtmečio šiukšlės (pvz., varškės sūrelio pakuotė). Pietinį šurfo kampą 1,0-1,1 m gylyje kirto elektros kabelis. Tačiau įdomus istorinių laikų radinys atsidengė 1,22 m gylyje – lygiagrečiai

šurfo šiaurės vakarinei siena (o taip pat ir namo galui) driekėsi rudas keramikinis glazūruotas 18 cm skersmens prieškarinis (?) drenažo ar kanalizacijos vamzdis. Šurfo permaišytuose sluoksniuose jokių archeologiškai vertingų radinių nerasta.

KLAIPĖDOS G. 10

ŠURFAS 9

(brėž. 9; fotonuotraukos 20)

Šurfas 9 išmatuotas pievelėje prie Klaipėdos gatvės šaligatvio, tarp Klaipėdos g. 10 ir 12 namo, 7 m į P-PR (355°ŠV-175°PR) nuo Klaipėdos g. namo 12 pietinio kampo (šis taškas tapo šurfo 9 šiaurės vakariniu kampu). Tas pats šurfo kampas nuo šaligatvio krašto nutolęs 3,60 m atstumu, o nuo gatvės – 8,40 m atstumu (palei V-R liniją). Šurfas 7 orientuotas pagal pasaulio šalis. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šurfo 9 šiaurės vakarinė pusė buvo visa perkasta pastaruoju metu – čia įklotas plastikinis paruoštas kanalizacijos įvadas. Rytinėje ir pietinėje pusėje buvę keli sluoksniai, matyt, susiformavę gatvės aplinkos tvarkymo metu: po dabartiniu povėlėniniu sluoksniu guli supiltinis smėlio; žemiau – ankstesnis povėlėninis sluoksnis, o po juo vėl smėlingas užpiltinis. Žemiau vėl juosvos žemės panašios į perkasimą prie vamzdžio (kitas ankstesnis perkasimas?). Pastarajame sluoksnyje taip pat radinių nerasta. Šurfe 9 nei archeologinio sluoksnio, nei archeologiškai vertingų radinių neaptikta.

KLAIPĖDOS G. 12

ŠURFAS 10

(brėž. 12,13; fotonuotraukos 21,22, radinių sąrašė Nr. 24-41, radinių fotonuotraukos 133-142)

Šurfas 10 išmatuotas suprojektuoto vandentiekio įvado vietoje, 9,8 m į P-PR (335°ŠV-155°PR) nuo vakarinio Klaipėdos g. 12 kampo (matuojant nuo šiaurės vakarinio šurfo kampo). Nuo šio namo sienos tiesiai V-R kryptimi ŠR šurfo kampas nutolęs 3,8 m. Šurfas 10 orientuotas pagal pasaulio šalis. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o

vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Nuėmus 20-25 cm storio povėlinių žemių sluoksnį, atsidengė maišytos žemės su plytų griuvenomis. Jose buvo rasta buitinės keramikos, plokščių koklių duženų, stiklo šukių (išsamesnis aprašymas radinių sąrašė). Tarp šių radinių nebuvo sovietinių laikų šiukšlių, tačiau juos galima datuoti paskutiniaisiais dešimtmečiais prieš Antrąjį Pasaulinį karą. Nors nuo 0,55 m gylio griuvenų liko mažiau, radinių pobūdis liko toks pat – tai XX a. trečiajame dešimtmetyje-penktame dešimtmečio pradžioje suverstos šiukšlės. 0,80-0,90 m gylyje atsidengė vielos gabalas ir šlako gabalai. Pastarieji liudyta, kad netoliese būta kalvės. Iš šiukšlių duobės buvo ištraukta nemažai kaltų geležinių kaištų ir kitų geležinių statybai naudotų dirbinių (žr. aprašymą radinių sąrašė, fonuotruką 142). Šurfe perkastos žemės su tęsėsi iki 1,35-1,50 m gylio, kol PV šurfo 10 dalyje buvo pasiektas rudas įžeminis molis, o ŠR šurfo kampe – vandeningas žvyras. Duobė išeina už šurfo ribų – iš rytinės šurfo sienos duobės dugne rasta išlindusi 10-60 cm ilgiu skardinė vonia. Šiukšlių duobės radinius sudarė štampuotų stiklo butelių šukės, baltos porcelianinių indų šukės, keletas vėlyvos rudai glazūruotos akmens masės keramikos fragmentai (XIX a. - XX a. pradžios tipai, radinių sąrašė Nr. 30-33, radinių nuotrauką 134), fajansinių ir porcelianinių indų šukės, vaistinės indelių duženos (Nr. 34,36, radinių nuotrauką 135). Plokšti neornamentuoti kokliai buvo dengti rausva, balta, gelsvai ruda glazūromis. Rasti plokščios ir lovinės čerpių fragmentai (Nr. 39-40, radinių nuotrauką 137). Svarbus miesto architektūros istorijai radinys – vadinamojo švediško skalūno stogo dangos plokštės (Nr. 41, radinių nuotrauką 137). Tai liudija apie elegantiškas ir brangias Priekulės namų stogų dangas prieš II Pasaulinį karą. Tarp XX a. I pusės radinių duobėje pasitaikė keletas, kurių gamybos datą galima būtų datuoti XIX a., ar net XVIII a., pabaiga. Tai nedidelė olandiškos kaolinės pypkės vamzdelio nuoskala (radinių sąrašė Nr. 27, radinių nuotrauką 133), redukciniėje aplinkoje išdegto rudai glazūruoto puodo šukės (radinių sąrašė Nr. 29, radinių nuotrauką 134), mėlynai ornamentuoti glazūruoti pilkos akmens masės puodai (Nr. 37-38, radinių nuotrauką 136). Šurfe 10 atidengta šiukšlių duobė archeologinės vertės neturi, tačiau kai kurie radiniai puikiai nušviečia XX a. I pusės buitį ir kai kuriuos Priekulės architektūros elementų bruožus.

KLAIPĖDOS G. 13

Archeologiniai žvalgymai

(Fotonuotraukos 23,24)

Kadangi vandentiekio trasa prie šio namo buvo kasama ankstesnių komunikacijų (kabelių, kanalizacijos vamzdžių) perkasimų vietose, archeologinių tyrimų šioje vietoje nebuvo prasmės daryti. Situacija užfiksuota fotonuotraukose (žr. fotonuotraukas 23,24). Trasos plotis buvo 60 cm. Trasoje 1,20 m gylyje, po pilkšvu priesmėliu, pasirodė drėgnas slenkantis smėlis. Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių nerasta.

TURGAUS G. 8

Šurfai 11, 12, 15, 16 buvo iškasti į R-ŠR nuo Turgaus g. 8 namo rytinio galo. Šioje vietoje daugiau šurfų kasta dėl to, kad trasa vandentiekiiui turėjo driektis žymiai toliau į Š nuo projekte (žr. programos priedą II:1) numatytos linijos ir esamų sklendžių, siekiant surasti senesniąją vandentiekio liniją. „Klaipėdos vandenu“ darbuotojų parodymu ši vandentiekio linija driekiasi nuo pastato ŠR-PV kryptimi (žr. šurfų 11,12,15,16 situacijos planą brėž. 14,15).

TURGAUS G. 8

ŠURFAS 11

(brėž. 14-16; fotonuotraukos 25-28, radinių sąrašė Nr. 42-45, radinių fotonuotrauka 143)

Šurfas 11 išmatuotas 9 metrų atstumu į R-PR (palei Š-ŠR Turgaus g. 8 namo sienos linijos kryptį, palei šaligatvio kraštą) nuo R namo kampo. Nuo šio taško pasukus į Š 0,20 m atstumu toji vieta tapo šurfo 11 pietvakariniu tašku. Šurfas orientuotas Turgaus g. 8 pastato kryptimi, t.y. jo sąlyginai vakarinė ir rytinė sienos orientuotos 10°ŠR ir 190°PV kryptimi. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Po dabartiniu povėlėniniu 10 cm

storio sluoksniu atsidendę užpiltinis smėlingas sluoksnis, siekęs 0,30 m gylį. Jis, greičiausiai, liudija apie nuardyto akmenų grindinio lygį. 0,30-0,80 m gylyje slūgsojo rusvai pilkos žemės su pavieniais degėsiais. Jose buvo rasta keletas radinių: baltos fajansinės pypkės nuoskala, neglazūruoto keramikinio puodo šukė, aukštos kokybės juosvai dengtos majolikos šukė, balto fajansinio indo fragmentas, pūsto stiklinio butelio šukė, aukštos kokybės skaidraus stiklo indo šukė (žr. radinių sąrašė 42-45, radinių nuotrauka 143). Rusvai pilkų žemių sluoksnyje rastus radinius galima preliminariai datuoti XVIII a. 2 puse-XIX a. pradžia. 0,80-0,90 m gylyje šurfe 11 pasiektas geltonas įžeminis smėlis.

TURGAUS G. 8

ŠURFAS 12

(brėž. 14,15; fotonuotraukos 28-29, radinių sąrašė Nr. 46-79, radinių fotonuotraukos 144-150)

Šurfas 12 išmatuotas 4 m į Š nuo šurfo 11. Kitaip nei šurfas 11, šurfas 12 buvo orientuotas pagal pasaulio šalis. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Jo PV kampas nuo rytinio (ŠR) Turgaus g. 8 pastato kampo nutolęs 8,70 m atstumu (palei liniją 60°ŠR-240°PV kryptimi). Tarp šurfo 11 pietvakarinio kampo ir šurfo 12 pietvakarinio kampo buvo 5,4 m atstumas.

Nuimant paviršinių povelėninių žemių sluoksnį buvo rastas plokštinio reljefinio koklio, dengto juoda glazūra, fragmentas (Nr. 46) Po povelėninių 20-30 cm storio žemių sluoksniu atsidendę rusvai pilkos maišytos žemės. Jos siekė 0,45-0,60 m gylį. Šiame sluoksnyje buvo rasta žalių reljefinių koklių fragmentai, juosvos keramikos plokštinio koklio fragmentas, fajansinė pypkė, kaolinės pypkės kotelio dalis, glazūruotos ir neglazūruotos redukciniėje keramikos šukės, aukštos kokybės skaidraus stiklinių nuoskalos, pūsto butelių fragmentai, akmens masės keramikos puodų šukės, fajansinio puodelio dugnas (žr. radinių sąrašė Nr. 47-71, radinių nuotraukas 144-148). Sluoksnyje vyrauja XIX a. skirtini radiniai, tačiau redukciniėje aplinkoje išdegtų indų šukės (Nr. 47-49), juosvas rombais puošto koklio fragmentas (Nr. 62) gali būti kilę iš

XVIII a. Po rusvai pilkomis žemėmis atsidengė kitas sluoksnis – juosvos maišytos žemės, gulėjusios 0,50(0,60)-0,90(1,05 m) gylyje. Juosvose maišytose žemėse, jų viršutiniame lygmenyje, 0,70-0,90 m gylyje, taip pat rasta keletas radinių: rausvos ir juosvos molio masės keramikos šukės, aukštos kokybės šviesiai rudos akmens masės indo dugnelio fragmentas, lango stiklo šukė, rankomis formuota raudono molio plyta, čerpės fragmentas, reljefinio geltonai glazūruoto koklio fragmentėlis (Nr. 72-79, radinių nuotraukas 149-150). Juosvų žemių sluoksnio radiniai nėra ankstyvesni nei aukštesniojo (datuotino XVIII a. 2 puse-XIX a. pradžia), tačiau gelsvai glazūruoto koklio gamybos laikas gali siekti XVII a.

KLAIPĖDOS G. 43,45

Pagal projektuojamų nuotekų tinklų planą buvo kasama ankstesnių tinklų vietoje. Be to „Klaipėdos vanduo“ nusprendė nebekasti vakarinių trasų atšakų, o rytinėje pusėje, negriaunant sodų, panaudoti vamzdžių prastūmimo po žeme technologiją. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvo atlikti būsimų vamzdžių prastūmimo po žeme pradinių taškų vietose. Prie Klaipėdos g. 43, 45 vietoj tyrimų programoje numatytų 5 šurfų (žr. programos priedą II:6) buvo ištirti 2 šurfai.

KLAIPĖDOS G. 43,45

ŠURFAS 13

(brėž. 20; fotonuotraukos 30-31)

Pagal projektuojamų nuotekų tinklų planą prie Klaipėdos g. 43,45 gyvenamųjų namų buvo kasama ankstesnių tinklų vietoje. Be to atsisakyta kasti vakarines trasų atšakas. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvo atlikti būsimų vamzdžių prastūmimo po žeme pradinio taško vietose. Šurfas 13 išmatuotas į 3,35 m atstumu į V nuo vakarinės namo Klaipėdos g. 43 sienos. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Nuo ŠV namo kampo jis nutolęs 6,50 m atstumu (palei liniją 200°PV-20°ŠR). Šurfe po povelėninėmis žemėmis ir supiltiniu priesmėlio sluoksniu 0,50 m gylyje atsidengė juosvos pelkės žemės (žr. nuotrauką 31). Archeologinio sluoksnio nerasta.

KLAIPĖDOS G. 43,45**ŠURFAS 14****(brėž. 20; fotonuotrauka 32)**

Šurfas 14 išmatuotas į R nuo namo Klaipėdos g. 45, arti Klaipėdos gatvės. Jis nuo dviračių tako pakraščio nutolęs 5,20-5,45 m atstumu. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šurfe po suvežtinėmis juodžemio žemėmis, 0,85 m gylyje pasirodė juosvos pelkinės žemės kaip ir šurfe 13. Archeologinio sluoksnio ar radinių nerasta. Klaipėdos g. 43 namo gyventojai pasakojo, kad namas pastatytas buvusios pelkės vietoje. Tai rodo ir šurfų 13, 14 duomenys.

TURGAUS G. 8**ŠURFAS 15****(brėž. 14,15,18; fotonuotraukos 28,33; radinių sąrašė Nr. 80-84; radinių fotonuotraukos 151-152)**

Šurfas 15 išmatuotas į ŠR nuo šurfo 12 tokiu būdu: nuo ŠR šurfo 12 kampo matuota 2 metrai į Š, o nuo to taško 1 m į R. Ši vieta tapo šurfo 15 PV kampu (nuo namo Turgaus g. 8 ŠR kampo jis nutolęs 13,1 m atstumu). Šurfas 15 orientuotas pagal pasaulio šalis. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Po povelėninėmis žemėmis šurfe atsidengė supiltinis priesmėlio sluoksnis, greičiausiai senojo grindinio lygyje. Po juo, 0,30-0,40 m gylyje, pasirodė tamsiai pilkos maišytos žemės, siekusios 0,80-0,95 m gylį. Jose buvo rasta juosvos redukcineje neglazūruotos keramikos, pilkšva glazūra dengtos lėkštės su rudų bangelių ornamentu krašto dalis, pūsto stiklo butelio fragmentas, kaolinės pypkės vamzdelio dalis, geležinis kaltas (?) su įmova (radinių sąrašė Nr. 80-83 ir be l. Nr., fotonuotrauka 151). Atkreiptinas atskiras dėmesys į S formos bangelėmis puoštos lėkštės kraštą (Nr. 82). Tokia „gyvatelių“ puošybos stilistika pasitaiko XVII a. lėkštėse¹, tačiau glazūros spalvos labiau būdingos XVIII a. Apibendrinant visų šurfo

¹ Klaipėdos pilies ir senamiesčio buitinė keramika XIV a. vid. – XIX a. Iš Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus rinkinių (sud. R. Songailaitė, L. Rutkaitienė). Klaipėda, 2010, Nr. 91a, 92a, 97a, 102, 109.

15 radinių chronologiją, jų datavimą galima sieti ne vėliau kaip su XVIII a. pab. – XIX a. pradžia.

TURGAUS G. 8

ŠURFAS 16

(brėž. 14,15,19; fotonuotraukos 34,35; radinių sąrašė Nr. 85-146; radinių fotonuotraukos 153-163)

Šurfas 16 išmatuotas 3 m į P nuo šurfo 15, tik šurfas 16 buvo patrauktas 50 cm labiau į R pusę (tarp šurfo 12 rytinės sienos ir šurfo 16 vakarinės sienos buvo 1,5 m atstumas). Šurfas 16 orientuotas pagal pasaulio šalis. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Nuėmus skvero tako plyteles, atsidengė užpiltinis smėlio sluoksnis. Po juo, 0,10-0,15 cm gylyje, pasirodė rusvai pilkos maišytos su smulkiomis raudonų plytelių nuoskalomis žemės. Jos siekė 0,40-0,55 m gylį, o įdubime prie pietinės sienos – 0,65 m gylį. Pietinėje ir pietrytinėje šurfo dalyje koncentravosi visi gausūs šurfe 16 atidengti radiniai. Daugumą jų sudarė pūstų stiklo butelių duženos (žr. radinių sąrašė Nr. 101-144, radinių nuotraukos 157-162). Dažnai pasitaikė, kad butelio kaklelio juostelėje buvo išpaustas tūrio matas, pvz., $\frac{3}{4}$ kvortos. Ant vieno kaklelio išliko įrašo fragmentas „...CKEN“. XVII-XVIII a. ir XIX a. pirmojoje pusėje butelių galvutes formuodavo aplipinant gurklio viršų vienu ar dviem lydalo juostelių apvadais². Tokio tipo butelių kakleliai buvo rasti ir šurfe 12. Būtent stiklo butelių duženos vyravo tarp radinių. Tarp jų ir keturkampio butelio dugnas bei reljefinio stiklo indo šukės (Nr. 123, 123, radinių nuotrauka 160). Kartu su buteliais šioje ūkinėje duobėje buvo rasta oksidacinėje aplinkoje išdegtos puodynės, dengtos iš vidaus žalia glazūra fragmentai, taip pat panašių puodų, dengtų tamsiai ruda glazūra, fragmentai (Nr. 94-97, radinių nuotraukos 154-155). Iš šio XVIII a. 2 pusė-XIX a. 1 pusė datuotino radinių konteksto išsiskiria juosvos molio masės redukciniėje aplinkoje išdegtos neglazūruotos keramikos šukės (Nr. 85-90, nuotrauka 153). Tarp jų viena šukė ornamentuota išpaustų rombų

² Strazdas K. Lietuvos stiklas nuo seniausių laikų iki 1940 metų. Vilnius, 1992, p. 114-115.

“tinkleliu“, kuri datuotina XVII-XVIII a.³ (nr. 88). Taigi ši šukė gali būti ankstesnio nei XVIII a. Priekulės apgyvendinimo liudininkė, įsimaišiusi į tarpą vėlyvesnių radinių. XVIII-XIX a. lėkščių puošybos stiliškumą atspindi žaliame glazūros fone išsiskirianti banguota linija – lėkštės krašto fragmente Nr. 92 (radinys nuotraukoje 153). Šiam laikotarpiui skirtinas ir kaolinės pypkės fragmentas (Nr. 146, nuotrauka 163).

Šurfe 16 rusvai pilkų žemių sluoksnyje buvo rasta ir keletas statinių ir interjero elementų nuolaužų: langų stiklo šukių (žr. Nr. 145, nuotrauka 163), taip pat olandiško tipo čerpės fragmentas (žr. Nr. 100, nuotrauka 156), baltai ir žaliai glazūrotų koklių fragmentėliai (Nr. 98-99, nuotrauka 155).

Po rusvai pilkų maišytų žemių sluoksniu atsidengė tamsiai pilkų maišytų žemių be smulkių plytelių sluoksnis. Jis siekė 0,75 m gylį. Šiame apatiniame šurfo 16 sluoksnyje, išskyrus vieną pūsto butelio fragmentą, daugiau radinių nerasta. Rusvai pilkų maišytų žemių sluoksnyje dauguma atidengtų radinių datuoti XVIII a. 2 puse – XIX a. pradžia, tačiau jame yra įsimaišę pavieniai XVII-XVIII a. radiniai. 0,70-0,75 m gylyje šurfe 16 pasirodė geltonas įžeminis smėlis.

TURGAUS G. 13

Buitinių nuotekų tinklų trasos vietoje buvo ištirti šurfai 17-20 (žr. šurfų situacijos brėž. 21). Jų vieta parinkta nurodytoje trasos linijoje, kuri nuo įkloto vamzdyno vietos apytikriai šiaurės link, įvažiavimo į Turgaus g. 13 asfaltuotos dalies pakraštyje. Nuo mūrinių garažų pirmos eilės statinių ŠR kampo trasa suko R, kirsdama asfaltuotą keliuką. Teritorija prie Turgaus gatvės pastato XX a. II pusėje patyrė įvairių pertvarkymų. Tarybiniais laikais gyvenamojo namo Turgaus g. 13 vietoje yra buvusi degalinė. Į ŠV nuo jos teritorija užstatyta mūriniiais garažais.

³ Panašaus stiliaus puodai Klaipėdoje skiriami XVI-XVII a., o taip pat XVIII a. – žr. Klaipėdos pilies ir senamiesčio buitine keramika XIV a. vid. – XIX a. Iš Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus rinkinių (sud. R. Songailaitė, L. Rutkaitienė). Klaipėda, 2010, Nr. 26,28.

TURGAUS G. 13**ŠURFAS 17****(brėž. 21,22; fotonuotraukos 36,37)**

Šurfas 17 išmatuotas į Š nuo sklypo Turgaus g. 15 ŠV kampo. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Pietvakarinis šurfo kampas nuo Turgaus 13 gyvatvorės buvo nutolęs 5 m atstumu tiesiai į Š, o pietrytinis kampas – 5,5 m atstumu. Šurfo 17 šiaurės vakarinis kampas buvo 9,40 m atstumu nutolęs į ŠR nuo šurfo 18 šiaurės rytinio kampo (palei liniją 80°ŠR-260°PV kryptimi) (žr. situacijos brėž. 21). Šurfe 17 buvo atidengti tokie sluoksniai: paviršių dengė 4-10 cm storio užpildinis žvyro/smėlio sluoksnis. Po juo atsidengė 6-8 cm storio asfalto sluoksnis. Žemiau asfalto gulėjo užpildinis žvyro/žvirgždo sluoksnis su nedideliais akmenimis. Jis siekė 0,45 m gylį nuo dabartinio žemės paviršiaus. Žemiau atsidengė 10-15 cm storio smėlio, maišyto su pilkomis žemėmis sluoksnis, o 0,60 m gilyje pasiektas geltonas įžeminis smėlis. Šurfe 17 jokių radinių, o taip pat archeologinio sluoksnio nerasta.

TURGAUS G. 13**ŠURFAS 18****(brėž. 21,23; fotonuotraukos 38,39)**

Šurfas 18 išmatuotas prie mūrinio garažo pastato šiaurės rytinio kampo. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šurfo 18 pietvakarinis kampas nuo garažo šiaurės rytinio kampo nutolęs 0,70 m atstumu į R. Šurfo pietrytinis kampas nuo Turgaus g. 15 sklypo kampo nutolęs 6,60 m atstumu palei liniją 310°ŠV-130°PR.

Šurfe 18 po 5 cm storio užpildiniu žvyro sluoksniu rytinėje pusėje atsidengė 2-5 cm storio asfalto sluoksnis. Po juo bei kitoje šurfo dalyje užpildinis žvyro sluoksnis siekė 0,20-0,30 m gylį. Žemiau atsidengė maišytos rudos, šiek tiek priesmėlingos žemės. Tai turėtų būti pastarųjų laikų permaišymas, nes užpildinio žvyro ir šių žemių

sandūroje buvo rasta šiuolaikinio kvepalų mėginėlio stiklinis buteliukas, o taip pat ankstyvesni radiniai – stiklinės taurės kojelė, fajansinio baltai/mėlynai glazūruoto indo šukelė, oksidacinėje aplinkoje išdegto rudai glazūruoto puodo šukė. Pastarasis keramikos fragmentas gal ir siekia XIX a. Maišytas žemės šurfe 18 0,75 m gylyje pakeitė tamsiai rudos žemės (senasis povėlininis sluoksnis?). 0,80 m gylyje atsidendė šviesesnės maišytos su priesmėliu žemės, o 1,5 m gylyje pasiektas geltonas įžeminis smėlis. Šurfe 18 archeologinio sluoksnio nerasta, o taip pat aukščiau minėti radiniai archeologinė svirtės neturi.

TURGAUS G. 13

ŠURFAS 19

(brėž. 21; fotonuotrauka 40)

Šurfas 19 buvo išmatuotas 25 m į P nuo šurfo 18, tik šurfas 19 buvo 1 m labiau į vakarus šurfo 18 atžvilgiu. Jis buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šiaurės rytinis šurfo kampas nuo Turgaus g. 15 sklypo lenkimosi kampo nutolęs 6,30 m atstumu palei liniją 40°ŠR-220°PV. Šurfe 19 iškart po povėlinių žemių sluoksniu, šiaurės vakarinėje šurfo dalyje, atsidendė gelžbetoninio rezervuaro pakraštys. Rezervuaras, matyt, priklausė buvusios degalinės statiniams. Visame šurfo plote driekėsi permaišytos žemės. Įžemio čia ieškoti buvo beprasmiška, todėl pasiekus 0,60 m gylį nustota kasti. Radinių šiose permaišytose žemėse nebuvo. Archeologiškai vertingo sluoksnio nerasta.

Trasa pietinėje pusėje šurfo 19 siekė jau paklotą buitinių nuotekų vamzdį, kuris buvo 7,5 m atstumu į P nuo šurfo 19 pietinės sienos. Šioje atkarpoje permaišytas priesmėlis/priemolis be radinių siekė 0,80 m gylį, o žemiau gulėjo natūralus šviesiai rudas priemolis/priesmėlis.

TURGAUS G. 13

ŠURFAS 20

(brėž. 21,24; fotonuotrauka 41)

Šurfas 20 buvo išmatuotas 9 m į P nuo šurfo 18. Jis yra 2 m ilgio ir 1 m pločio, orientuotas Š-P kryptimi. Šiaurinė ir pietinė sienos žymėtos raide A, o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šurfo vakarinė siena nuo mūrinių garažų sienos nutolusi 1-1,10 m atstumu. Šurfas kastas asfaltuoto keliuko pakraštyje, akivaizdžiai supiltos prie garažų sienos pakilumos vietoje. Vakarinė siena buvo 35-40 cm aukščiau nei rytinė. Visame šurfo plote atidengtas asfalto sluoksnis. Vakarinėje pusėje jis buvo uždengtas 10 cm tamsiai pilkų žemių sluoksniu, 10 cm užpiltiniu žvyro sluoksniu, ir 20-25 cm paviršinių juosvų žemių sluoksniu. Po 5-8 cm storio asfalto sluoksniu pasirodė 15-20 cm storio užpiltinis žvyras/žvirgždas. Po juo pasirodė maišytų rudų priemėlingų žemių sluoksnis, kurio storis 50 cm. Šio sluoksnio viršutinėje dalyje buvo rasta pastarųjų laikų butelio nuoskala. Rudose žemėse pastebimos nedidelės raudonų plytų nuoskalos. Radinių nerasta. 0,85 m gylyje rytinėje šurfo pusėje, o 1,25 m gylyje vakarinėje pusėje buvo pasiektas geltonas įžeminis smėlis. Šurfe 20 nei archeologiškai vertingų radinių, nei sluoksnio neaptikta.

Kasant trasą, 1,5 m į Š nuo šurfo 19, 0,30-0,35 m gylyje, maišytose priemėlingose pilkšvai rudose žemėse rasta geležinė kalta pasaga. Tai radinys suvežtiniame sluoksnyje. Trasoje, 7 m į P nuo šurfo 20 pietinės sienos, užfiksuoti tokie žemės sluoksniai: 15 cm asfaltas, 15 cm žvyras/žvirgždas, 10-15 cm juodos žemės su akmenimis, 20 cm užpiltinis žvyras, o po juo natūralus įžeminis geltonas smėlis. Šioje vietoje, užpiltiniame sluoksnyje po asfaltu buvo rastas automobilio „Moskvič 412“ duslintuvas.

ŽALGIRIO G. 5

Kadangi suprojektuota buitinių nuotekų trasa bus kasama jau anksčiau paklotų komunikacijų vietoje, šurfai 21-23 išmatuoti vandentiekio trasos linijoje,

kurioje buvo mažiau ankstesnių perkasių. Pastebėtina, kad vandentiekio trasa (rytinė atkarpa) nebus kasama vidiniame namo kieme (žr. programos papildymo 2010.07.29 priedą 2 ir brėž. 25), nes buvo atidengtas reikalingas jau anksčiau įklotas vamzdis šiaurinėje pirmosios atkarpos dalyje, 1,70 m atstumu į Š nuo šurfo 21 vietos. Dėl tos priežasties čia iširti 3 šurfai vietoje planuotų keturių.

Šurfai 21-23 buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuoti palei Žalgirio g. 5 namo sieną (20°ŠR-200°PV) kryptimi. Jų sąlyginai šiaurinė ir pietinė sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

ŽALGIRIO G. 5

ŠURFAS 21

(brėž. 25,26; fotonuotrauka 42)

Šurfas 21 buvo išmatuotas į V nuo šiaurės vakarinio namo Žalgirio g. 5 kampo: pietinis (pietrytinis) šurfo 21 kampas nuo namo kampo buvo nutolęs 3,40 m atstumu (palei liniją 110°PR-290°ŠV). Šurfe 21 po 10-15 cm storio užpiltiniu žvyro sluoksniu atsidengė rudai pilkas maišytas priesmėlis su smulkiomis raudonų plytų griuvenomis. Šis sluoksnis siekė 0,20-0,25 m gylį. Giliau gulėjo juosvų žemių sluoksnis, kurio storis buvo 20-25 cm (iki 0,45 m gylio). Po juo iki 0,50 m gylio driekėsi balsvai pilkos maišytos žemės, kurias pakeitė žemiau gulintis geltonas drėgnas įžeminis smėlis. Nei radinių, nei archeologinio sluoksnio šurfe 21 nerasta.

ŽALGIRIO G. 5

ŠURFAS 22

(brėž. 25,27; fotonuotraukos 42,43; radinių sąrašė Nr. 147; radinių fotonuotrauka 164)

Šurfas 22 išmatuotas tokiu būdu: nuo pietvakarinio šurfo 21 kampo matuotas 7,5 m atstumas į PV, linija lygiagrečia Žalgirio g. 5 pastato vakarinei sienai. Šis taškas tapo šiaurės rytiniu (rytiniu) šurfo 22 kampo tašku. Pietrytinis šurfo kampas nuo rytinio namo Nr. 5 kampo nutolęs 4,70 m atstumu palei liniją 300°ŠV-120°PR. Šurfe

22 po paviršiniu užpiltiniu žvyro ir pilkų žemių mišriu 10-15 cm storio sluoksniu atsidengė kitas užpiltinis kiek rudesnis žvyro ir pilkšvų žemių sluoksnis. Šiauriniame-šiaurės rytiniame šurfo kampe iškart po paviršinėmis žemėmis atsidengė juosvos maišytos žemės su mažomis raudonų plytų nuoskalomis. Šios juosvos maišytos žemės visame šurfo plote siekė iki 0,40-0,50 m gylį. Gilėjant šis sluoksnis virto tamsiai pilkomis maišytomis žemėmis, siekusiomis 0,55-0,60 m gylį. Žemiau atsidengė pilkšvas smėlis, kurį 0,80-0,85 m gylyje pakeitė įžeminis geltonas/balsvas drėgnas smėlis.

Pastebėtina, kad juosvos maišytos žemės panašios į pelkėtos vietos viršutinį sluoksnį. Šios vietos pelkėtumą liudija minėtas drėgnas smėlio sluoksnis. Šurfe pasitaikė keli radiniai. 0,20 m gylyje, juosvų maišytų su raudonais plytgaliais žemių sluoksnyje, buvo rasta balto fajansinio indo šukė bei redukciniėje aplinkoje išdegto pilkai/žaliai glazūruoto dubens fragmentėlis (radinių sąrašė Nr. 147, radinio fotonuotrauka 164). Pastarasis radinys gali būti pagamintas XIX a. ar net XVIII a. pabaigoje. Tame pačiame sluoksnyje, tik šiek tiek giliau, rasta mėlynai ornamentuota fajanso šukė. Juosvose žemėse rastieji radiniai įsimaišė, greičiausiai, XX a.

ŽALGIRIO G. 5

ŠURFAS 23

(brėž. 25,28; fotonuotrauka 44)

Šurfas 23 išmatuotas 6 m į PV nuo šurfo 22 (matuota nuo pietinio-pietvakarinio šurfo 22 kampo iki rytinio-šiaurės rytinio šurfo 23 kampo). Šiaurės rytinis šurfo 23 kampas nuo pietvakarinio Žalgirio g. 5 kampo nutolęs 6,70 m atstumu palei liniją 240°PV-60°ŠR. Šurfe 23 paviršių dengė 15-20 cm storio užpiltinio žvyro sluoksnis. Po juo atsidengė tamsiai pilkos su žvyru maišytos žemės su pavieniais raudonų plytų fragmentėliais. 0,30-0,35 m gylyje jas pakeitė juosvos žemės, kurios nuo 0,45 m gylio tapo šiek tiek šviesesnėmis tamsiai pilkomis. 0,55-0,60 m gylyje pasirodė geltonai/balsvai dėmėtas drėgnas įžeminis smėlis. Rytinis-pietrytinis šurfo kampas buvo perkastas – tai greičiausiai anksčiau įrengtai vandentiekio sklendei skirtos duobės dalis.

Šurfe 23 rasti keli radiniai. Užpiltiniame tamsiai pilkų maišytų su žvyru žemių sluoksnyje, 0,20-0,40 m gylyje buvo rasta tarybinė geležinė ir ikikarinė kalta keturkampio skerspjuvio vinys bei grindų (?) plytos nuoskala (radiniai be l. Nr.).

Kiek giliau, juosvų žemių sluoksnyje. Buvo rasti dar du geležiniai dirbiniai: kaltinė vinis ir išgaubta geležies dirbinio detalė. Šiame sluoksnyje rasta ir balto fajansinio stiklo šukė.

ŽALGIRIO G. 18

Prie Žalgirio g. 18 namo buvo ištirti du šurfai. Šurfas 24 buvo iškastas vandentiekio trasos vietoje, o šurfas 25 – buitinių nuotekų trasos vietoje (žr. situacijos brėž. 29). Teritorija buvo pažeista įvairių ankstesnių komunikacijų, todėl stengtasi šurfams surasti dar neperkasta vietą.

ŽALGIRIO G. 18

ŠURFAS 24

(brėž. 29, 30; fotonuotraukos 45,46; radinių sąrašė Nr. 148, radinių fotonuotrauka 165)

Šurfas 24 buvo orientuotas atitinkamai artimiausios Žalgirio 18 gyvenamojo namo sienos kryptim, t. y. $50^{\circ}\text{ŠR}-230^{\circ}\text{PV}$ kryptimi. Jis buvo $1,5 \times 1,5$ m dydžio. Šiaurės rytinė ir pietvakarinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B, o šiaurės vakarinė ir pietrytinė rytinė sienos – skaičiais 1,2. Šurfo 24 rytinis kampas nuo namo šiaurinio kampo buvo nutolęs 1,95 m atstumu palei liniją $340^{\circ}\text{ŠV}-140^{\circ}\text{PR}$. 3,40-3,80 m atstumu nuo šurfo sienos į PV pusę prasideda anksčiau įklotų įvairių komunikacijų perkasimas, siekiantis 0,85-0,90 m gylį. Šurfe 24 paviršinių žemių sluoksnį sudarė 10-15 cm storio užpiltinis žvirgždaz. Po juo gulėjo 15-20 cm storio juosvų žemių sluoksnis su raudonų plytų griuvenomis. Žemiau jo, 0,30 m gylyje, pasirodė užpiltinis žvyro sluoksnis. Šiame sluoksnyje šiaurės vakarinėje šurfo sienoje gulėjo trys stamboki akmenys. Greičiausiai, tai dar nenuardyto kiemo grindinio liekanos. 0,40 m gylyje pasirodė pilkšvai rudos maišytos žemės, siekusios iki 0,90-0,95 m gylį. Iki 0,50

m gylio šiose žemėse pasitaikė raudonų plytų smulkių nuoskalų. Po šiomis pilkšvai rudomis maišytomis žemėmis, 0,95-1,0 m gylyje, gulėjo įžeminis geltonas smėlis.

Šurfe 24 rastas vienas radinys iš juosvų žemių sluoksnio (0,10-0,30 m gylyje). Tai keramikinės šamotinės plytelės fragmentas su įrašo dalimi „R.L. Obg.8“. Panašios keramikos nuoskalos buvo rastos juosvų žemių sluoksnyje su griuvenomis trasos atkarpoje į ŠR nuo šurfo vietos. Viename fragmente matyti įrašo dalis „...UISTE Verban...“, kitame fragmente – apskrito įspaudu su raidėmis HM dalis (radinių sąrašo Nr. 148, radinių nuotrauka 165). Šie keramikos fragmentai galėjo būti grindų (?) plytelių nuoskalos. Kaip bebūtų tai XX a. pirmosios pusės (iki 1944 m.) gaminys.

ŽALGIRO G. 18

ŠURFAS 25

(brėž. 29,31; fotonuotraukos 47,48; radinių sąrašo Nr. 149-150; radinių fotonuotrauka 166)

Šurfas 25 išmatuotas 9 m į ŠR nuo buv. Žalgirio g. 18 ūkinio pastato šiaurinio kampo, palei esančią gyvatvorę. Jis 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas 60°ŠR-240°PV ir 140°PR-320°ŠV kryptimis. Šiaurės rytinė ir pietvakarinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B, o šiaurės vakarinė ir pietrytinė rytinė sienos – skaičiais 1,2. Pietinis šurfo kampas yra 1,50 m atstumu į Š nuo kanalizacijos rezervuaro. Rytinis šurfo kampas yra tokiu pat atstumu į PV nuo dar vienos buitinių nuotakų trasos. Šurfe 25 po povelėninėmis 10 cm storio paviršinėmis žemėmis atsidengė užpiltinis smėlio ir pilkų žemių mišinys. 0,30 m gylyje jas pakeitė juosvos maišytos žemės. 0,40 m gylyje juose buvo gausu lango stiklo šukių ir tolio fragmentų. 0,50 m gylyje pastebėtos kelios raudonų plytų nuoskalos. Juosvos maišytos žemės yra perkasimo tarybiniais laikais pasekmė. Šios duobės dugnas pasiektas 1,0-1,1 m gylyje, kuomet atsidengė geltonas įžeminis smėlis. Apie tai, kad duobė kasta tarybiniais laikais liudija 0,80 m gylyje rastas stiklinis majonezo stiklainis su įrašais kirilica, 0,60 m gylyje rastas metalinio troso gabalas.

Tarp minėtų tarybinių radinių buvo įsimaišę keletas ankstyvesnių. 0,50 m gylyje buvo rasta porcelianinės kabinamos ant sienos lėkštutės ažūriniais kraštais

dalys. Lėkštelė buvo puošta pastoraliniu vaizdeliu (radinių sąrašė Nr. 149, nuotrauka 166). 0,60 m gylyje rasta baltos porcelianinės lėkštės dalis, koklio dengto balta glazūra nuoskala. 0,75 m gylyje atsidengė rudai glazūruoto akmens masės puodo briaunelė (radinių sąrašė Nr. 150). Tame pačiame gylyje rastos ir dvi kaltinės vinys. Šie radiniai datuoti XX a. 1 puse (iki 1944 m.).

ŽALGIRIO G. 14

ŠURFAS 26

(brėž. 32; fotonuotraukos 49,50)

Šurfas 26 kastas prie šiaurės vakarinės Žalgirio g. 14 pastato sienos, į ŠV nuo jos. Šurfas buvo 1,5×1,5 m dydžio. Jis orientuotas pagal pastato šiaurės vakarų sienos kryptį, t.y. 40°ŠR-220°PV liniją. Jo rytinis kampas buvo 2,10 m atstumu nutolęs nuo pastato sienos pagal ŠR sienos kryptį ir 5,4 m nuo šiaurinio Žalgirio g. 14 namo kampo. Tarp tų dviejų taškų Žalgirio g. 14 sienoje buvo 5 m atstumas. Šurfe 26 po paviršinių žemių sluoksniu, iki 0,20-0,30 m gylio, driekėsi užpiltinis maišytas priesmėlio sluoksnis, kuriame įsimašiusios tarybinių laikų griuvenos, plytgaliai. Giliau gulėjo priesmėlingos/priemolingos šviesiai rudos maišytos žemės be radinių, tik vakariniame šurfo kampe 1,25 m gylyje rastas raudono prieškarinio plytgalio fragmentas (jo plotis 12 cm, storis 6 cm). Taip pat pietiniame šurfo kampe 1,20 m gylyje, rastas cemento gabalas. Akivaizdu, kad šurfe 26 sluoksniai permaišyti pastaraisiais dešimtmečiais. Šiaurinėje šurfo pusėje, 1,15-1,20 m gylyje, pasiektas geltonas įžeminis smėlis, tuo tarpu pietinę šurfo pusėje vis dar buvo perkastas sluoksnis. 1,50 m gylyje paaiškėjo, kad šurfa V-R kryptimi kerta vamzdis. Šurfe 26 nei archeologiškai vertingų sluoksnių, nei radinių nerasta.

ŽALGIRIO G. 14

ŠURFAS 27

(brėž. 32,33; fotonuotraukos 51,52)

Šurfas 27 ištirtas į PV nuo pietinio Žalgirio g. 14 namo kampo: šurfo ŠR kampas nuo šio namo pietinio kampo 70°ŠR-250PV° kryptimi nutolęs 4,5 m atstumu.

Šurfas 27 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Po juosvomis paviršinėmis žemėmis atsidengė priesmėlingos maišytos žemės, gulėjusios 0,25-0,45 (0,50) m gylyje. Šiose maišytose žemėse įsimaišiusios namo statybos laiko griuvenos – geltonos tarybinės plytos. Žemiau atsidengė pilkai rusvos maišytos žemės, siekusios 0,70 m gylį. Šiame lygyje sluoksnis tampa kiek tamsesnis ir driekiasi iki 0,85-0,90 m gylio, kuomet jį pakeičia šviesiai rudas įžeminis priemolis/priesmėlis. Tamsesnėse pilkai rusvose žemėse, 0,75-0,80 m gylyje buvo rasta rudai glazūruoto drenažo vamzdžio dalis, baltai glazūruota keramikos šukė, vokiško štampuoto butelio fragmentas su įrašo „...ASCHE“ dalimi, kaltinė vinis. Taigi radiniai priklauso XX a. 1-jai pusei. Pasiėkus 1,30 m gylyje natūralus priemolio/priesmolio sluoksnis tampa šviesiau pilkas. Šurfe 26 nei archeologiškai vertingų sluoksnių, nei radinių nerasta.

Prieš II Pasaulinį karą Žalgirio 14 pastato vietoje buvo drėgna neapgyvendinta vieta. Tai paliudijo ir Žalgirio 14 namo gyventojas Stanislovas Griūslis (g. 1926 m.), prisimenantis Priekulę tuoj po karo. Nėra sodybviečių ir Priekulės XX a. pradžios žemėlapyje (žr. įvade pav. 2).

TURGAUS G. 8

Suprojektuotų inžinerinių tinklų į Turgaus g. 8 vietoje, t.y. trasos atkarpoje palei šiaurinę namo sieną ir atkarpoje, vedančioje link Turgaus g. 6 namo, ištirti šeši šurfai (nr. 28 29, 30, 31, 33, 40) (situaciją žr. brėž.34,35). Taip pat trasos atkarpos buvo archeologiškai žvalgytos, UAB „Vakarų inžineriniams tinklams“ atliekant žemės kasimo darbus, klojant buitinių nuotekų įvadus. Šurfų prie Turgaus g. 8 iškasta dviem šurfais daugiau nei buvo numatyta programos papildyme 2010.10.04 (žr. joje priedą 7) dėl to, kad siekta kuo pilniau ištirti komunikacijų dar nesuardytas vietas trasos linijoje.

TURGAUS G. 8**ŠURFAS 28****(brėž. 34,35; fotonuotrauka 53)**

Šurfas 28 išmatuotas prie šiaurinės Turgaus g. 8 sienos, orientuotas pagal šio pastato kryptį, t.y. 280°ŠV-100°PR kryptimi. Šurfas 1,5×1,5 m dydžio, jo sąlyginai pietinė siena 0,90 m atstumu nutolusi nuo Turgaus g. 8 sienos. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šurfo rytinės sienos linija nuo Turgaus 8 ŠR kampo nutolusi 13,10 m atstumu, o vakarinės sienos linija – 5,30 m atstumu nuo išorinių pastato laiptų. Šurfe 28, 0,25-0,40 m gylyje, atsidengė du plastikiniai vamzdžiai, besidriekiantys ŠV-PR kryptimi. Tai gyventojų įsirengtų buitinių nuotekų linijos. Šurfą baigėme kasti, nes pastebėtas vamzdžio sujungimas – taigi po juo buvo kasti pavojinga. Juosvose griuveningose paviršinėse žemėse buvo rasta 26×12,5×6 cm dydžio raudono molio plyta.

TURGAUS G. 8**ŠURFAS 29**

**(brėž. 34,35,36; fotonuotraukos 54-56; radinių sąrašė Nr. 151-212;
radinių fotonuotraukos 167-179)**

Šurfas 29 išmatuotas į ŠR nuo šiaurės rytinio Turgaus g. 8 pastato kampo 3,80 m atstumu palei liniją 30°ŠR-210°PV (šis taškas yra PV šurfo kampas). Šurfas kastas greta šaligatvio, einančio nuo Turgaus g. 8 iki Turgaus g. 6. Vakarinė šaligatvio pakraščio linija sutampa su Turgaus g. 8 namo rytinės sienos linija. Šurfas orientuotas palei šaligatvio kryptį, kuri yra statmena Turgaus g. 8 pastato orientacijai, t y. šurfo 29 sąlyginai vakarinė ir rytinė sienos orientuotos 10°ŠR ir 190°PV kryptimi. Šurfas 1,5×1,5 m dydžio, jo sąlyginai šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Šurfe 29, nuėmus nestorą povelėninių žemių sluoksnį, atsidengė akmenų grindinys. Jis po velėna PV šurfo kampe gulėjo 0,10 m gylyje, prie Š šurfo sienos 0,17

m gylyje ir 0,12 m gylyje prie R sienos. Grindinys sudėtas iš vidutinio dydžio akmenų. Šurfo viduryje jis atsidengė jau nuardytas 20-40 cm pločio griovelis (žr. nuotrauką 55).

Tyrimų metu grindinys buvo nuardytas, idant išsiaiškinti šioje vietoje glūdinčius sluoksnius. Po grindiniu, atsidengė priemėlingų maišytų žemių sluoksnis (g. 0,20-0,45 m). Šiame sluoksnyje buvo gausiai rasta stiklinių pūstų butelių ir keramikos fragmentų. Tarp keramikos pasitaikė redukciniėje aplinkoje išdegtos (juodos molio masės) puodų fragmentai, oksidacinėje aplinkoje išdegtų rudai glazūrotų indų šukės bei ruda glazūra dengtų akmenų masės indų šukės (žr. radinių sąrašė 151-167, radinių nuotraukas 167-170). Rasta ir keletas lėkščių ar dubenų šukių, iš kurių išsiskiria lėkštės krašto, puošto mėlynu augaliniu ornamentu, fragmentas I. Nr. 165. Pastaroji šukė gali būti XVIII a. pagaminto indo nuoskala. Stikliniai pūsti buteliai buvo panašaus tipo kaip rastieji šurfe 16 (žr. radinių sąrašė 168-177, nuotraukas 171-173). Kai kurie kaklelyje turėjo įrašus „Ussecken“, „3/4 Q“. Taip pat rasti ir du stiklinių fragmentai (žr. radinių sąrašė Nr. 179-180, nuotrauka 173). Priemėlingų maišytų žemių sluoksnyje buvo rastas ir mechaniniu būdu gaminto stiklinio butelio dugnas (radinių sąrašė Nr. 178, nuotrauka 173), fajansinės šukės (be I. Nr.).

0,40-0,45 m gylyje priemėlingą sluoksnį pakeitė tamsiai rudos maišytos žemės. Jose taip pat buvo gausu stiklinių butelių duženų, keramikos fragmentų. Tamsiai rudose žemėse rasti radiniai liudija, kad sluoksnis yra maišytas, t.y. nėra labai ankstyvesnis už aukščiau gulėjusias priemėlingas žemes. 0,40-0,70 m gylyje buvo taip pat, kaip ir aukščiau, rasta rudai glazūrotų XIX a. akmenų masės indų šukių (žr. radinių sąrašė Nr. 190, 196, nuotraukas 175,176), fajansinės ir porcelianinės lėkščių fragmentai (Nr. 197, 199, nuotraukas 176,177). Puodo, išorėje puošto mėlynų linijų pilkšvame fone ornamentu, šukė Nr. 186, greičiausiai, priklausė tam pačiam indui kaip šukė Nr. 155, kuri rasta aukštesniame sluoksnyje (žr. nuotraukas 168,175). Tamsiai rudose žemėse buvo taip pat rasti keli redukciniėje aplinkoje išdegtų puodų fragmentai (žr. radinių sąrašė Nr. 181, 183, nuotrauką 174), oksidacinėje aplinkoje, dažniausiai rudų atspalvių glazūra puošti, puodų fragmentai (žr. Nr. 184-195, nuotraukas 175-176). XVIII-XIX a. sandūros laikotarpiui galima skirti kaolinės pypkės, juoda glazūra dengto augaline ornamentika puošto plokštinio koklio fragmentus (žr. radinių sąrašė 200,201, nuotrauką 177). Stiklinių pūstų butelių formos, rastos tamsiai rudose žemėse,

vyravo tos pačios kaip ir maišytame priesmėlingame smėlyje. Čia taip pat rasta stiklinio ašočio ir taurės fragmentai (žr. radinių sąrašė Nr. 202-212, nuotraukas 178-179). Greičiausiai, abu sluoksniai su radiniais persimaišė, lyginant turgaus aikštės plotą, prieš jos grindimą akmenimis.

Žemiau tamsiai rudų žemių su radiniais atsidengė tamsiai pilkos priesmėlingos žemės be jokių radinių. Jos siekė 1,35 m gylį. Šiame gylyje pasirodė balsvas drėgnas įžeminis priesmėlis (žr. nuotrauką 56). Šurfe atidengti sluoksniai su radiniais liudija, kad prie senosios karčiamos ilgais dešimtmečiais ar net šimtmečio bėgyje buvo teršiama aplinka ūkinėmis duobėmis – čia pat greta pastato buvo atsikratoma karčiamos lankytojų ir aptarnautojų sudaužytomis indais. Panaši ūkinė duobė buvo atidengta į PV nuo šurfo 29, šurfe 16.

TURGAUS G. 8

ŠURFAS 30

(brėž. 35,37; fotonuotraukos 57-58; radinių sąrašė Nr. 213-216; radinių fotonuotrauka 180)

Šurfas 30 išmatuotas 14 m tolyn (apytikriai Š kryptimi) nuo šurfo 29 vietos, link Turgaus g. 6 pastato, greta šaligatvio kaip ir Š. 29. Jis orientuotas palei liniją 30°ŠR-210°PV. Šurfas 30 buvo 1,5×1,5 m dydžio, jo sąlyginai šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šurfo 30 šiaurės vakarinis kampas nuo Turgaus g. 6 pastato pietrytinio kampo buvo nutolęs 13,5 m atstumu (pagal 350°ŠV-170°PR liniją).

Šurfe 30, 0,12 m gylyje prie rytinės sienos ir 0,20 m gylyje prie vakarinės sienos, atsidengė akmenų grindinys. Jis sudėtas iš vidutinių ir stambių (iki 25×25×20 cm dydžio) akmenų. pietvakariniame šurfo kampe grindinys buvo nuardytas. Šioje vietoje iškart buvo įsigilinta, siekiant sužinoti apie stratigrafiją šurfo vietoje (žr. nuotrauką 57).

Nuėmus grindinį šurfe 30 buvo kasama giliau. Paaiškėjo, kad po grindiniu, 0,25 m gylyje, guli rusvos/pilkšvos maišytos žemės, kurias 0,45-0,50 m gylyje pakeičia maišytos priesmėlingos žemės su pilkšvais intarpais. Abiejuose

pastaruosiuose sluoksniuose buvo negausiai rasta radinių. Jų chronologija ryškiai nesiskiria (kaip ir šurfo 29 radinių atveju). Sluoksnyje iki 0,50 m gylio rasta mechaniniu būdu pagamintų stiklo butelių šukės, taurelės, stiklinės fragmentai, fajanso šukės (žr. radinių sąrašė Nr. 213 ir be l. Nr., nuotrauka 180). Priesmėlingų žemių sluoksnyje rasta panašaus butelio fragmentas, kaltinė vinis, oksidacinėje aplinkoje išdegto rudai glazūruoto puodo šukė (žr. radinių sąrašė Nr. 216). Šiuos radinius preliminariai galima datuoti XIX a. pabaiga-XX a. pradžia. Taigi šurfe 30 sluoksniai buvo nepalyginamai mažiau pripildyti radinių nei šurfe 29. Matyt, šurfo 30 aplinkoje būta žymiai mažiau ūkinių atliekų duobių.

0,70 m gylyje šurfe 30 pasirodė tamsiai pilkų žemių be jokių radinių sluoksniš, kurį 1,10-1,20 m gylyje pakeitė vandeningas įžeminis gelsvo smėlio sluoksniš (žr. nuotrauką 58).

TURGAUS G. 8-TURGAUS G. 6

ŠURFAS 31

(brėž. 34,35; fotonuotraukos 59-61)

Šurfas 31 išmatuotas 10 m į Š nuo šurfo 30. Šurfas orientuotas šaligatvio kryptimi palei liniją 30°ŠR-210°PV. Jis buvo 1 m patrauktas labiau į V-ŠV šaligatvio pakraščio atžvilgiu nei šurfas 30. ŠV šurfo 31 kampas nuo Turgaus 6 pietrytinio kampo buvo nutolęs 3,25 m atstumu (palei liniją 305°ŠV-125°PR kryptimi). Šurfas 31 buvo 1,5×1,5 m dydžio, jo sąlyginai šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Šurfe 31 taip pat atsidengė grindinys. Jis iš dalies nuardytas – 50 cm pločiu rytinėje pusėje (žr. nuotrauką 60). Šis grindinys atsidengė po užpiltiniu asfalto ir žvyro sluoksniu, 0,20 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Nuėmus šį akmenų grindinį, iki 0,45-0,50 m gylio driekėsi geltonas maišytas smėlis. Žemiau prasidėjo pilkos/juosvos drėgnos žemės. 0,60 m gylyje, drėgname lygyje, pasirodė antrojo akmenų grindinio paviršius (žr. nuotrauką 61). Tamsiose žemėse virš antrojo grindinio buvo rasta balta fajansinė lėkštės šukė, stiklo šukelės, kelios smulkios raudonų

plytgalių nuoskalos – XIX-XX a. pradžia datuoti radiniai. Vos spėjus antrąją grindinį nufotografuoti, jis buvo užlietas gruntinio vandens. Pastebėtina, kad antrojo grindinio akmenys buvo skaldyti. Tai liudija, kad grindinys sudėtas ne anksčiau nei XIX a. Prie šiaurinės šurfo sienos grindinys buvo nuardytas ar baigėsi. Nuspręsta antrojo grindinio stratigrafiją geriau išsiaiškinti trasos kasimo metu.

TURGAUS G. 6

ŠURFAS 32

(brėž. 34,35,38; fotonuotraukos 59,62)

Šurfas 32 išmatuotas toliau trasos linijoje šiaurės link nuo šurfo 31 (tarp abiejų šurfų buvo 22 m atstumas). Šurfas 32 orientuotas pagal pasaulio kryptis. Jo ŠV kampas nuo Turgaus pastato sienos palei V-R liniją nutolęs 3,3 m atstumu, o nuo ŠR pastato kampo nutolęs 8,75 m atstumu (palei liniją $330^{\circ}\text{ŠV}-150^{\circ}\text{PV}$). Šurfas 32 buvo $1,5 \times 1,5$ m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Akmenų grindinio likutis atsidendė tik šiaurės vakariniame šurfo kampe. Jo paviršius pasirodė 0,10-0,25 m gylyje. Pietvakariniame šurfo kampe buvo užlietas cementas. Po grindinio lygiu 0,25 m gylyje atsidendė maišytos priemėlingos žemės. 0,40-0,45 m gylyje jas pakeitė tamsiai pilkų žemių su smulkiais raudonais plytgaliais sluoksnis, kuris siekė iki 0,55-0,60 m gylio. Jame archeologiškai vertingų radinių nerasta. Po šiomis pilkomis žemėmis jau gulėjo gelsvai pilkas drėgnas šlyninis natūralus smėlis. Rytinis šurfo pakraštys buvo perkastas. Čia atsidendė 0,85 m gylyje gulėjęs geležinis 12 cm skersmens vamzdis. Jis šurfą kirto Š-P kryptimi (žr. nuotrauką 62). Nei archeologiškai vertingų sluoksnių, nei radinių šurfe 32 nerasta.

TURGAUS G. 8**ŠURFAS 33**

(brėž. 34,35,39; fotonuotraukos 63-64; radinių sąrašė Nr. 217; radinių fotonuotrauka 181)

Šurfo 28 tyrimas Turgaus g. 8 pastato vidiniame kieme buvo archeologiškai neinformatyvus, todėl toliau į R, palei šiaurinę namo sieną buvo išmatuotas šurfas 33. Jis taip pat orientuotas pagal šio pastato kryptį, t.y. pagal liniją 10°ŠR ir 190°PV. Šurfas 33 buvo 1,5×1,5 m dydžio, jo sąlyginai šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Tarp šurfo 33 ir šurfo 28 buvo 7 m atstumas. Nuo Turgaus g. 8 sienos šurfo pietinė siena nutolusi 0,90 m atstumu. Šurfo rytinės sienos linija buvo 4,6 m atstumu nuo ŠR namo kampo.

Šurfe 33 atsidengė šie sluoksniai: 0-0,25 m gylyje – juosvos paviršinės žemės su raudonų plytų griuvenomis, 0,25-0,50 (0,55) m gylyje – šviesesnės juosvos maišytos žemės, 0,50 (0,55)-0,80 m maišytos su smėliu žemės, 0,80-1,45 m gylyje tamsiai pilkas priemėlis, nuo 1,45 m gylio – šviesiai pilkas šlyninis vandeningas priemėlis (žr. nuotrauką 64). Radinių šurfe 33 buvo negausu. Paviršinėse žemėse rastas kaolinės pypkės kotelio fragmentas (žr. radinių sąrašė Nr. 217, nuotrauką 181) ir keramikos šukelė, dengta rusvai pikšva glazūra (be l. Nr.), o maišytose su smėliu žemėse (-0,50-0,80 m) rasta 23,5 cm ilgio geležinė kaltinė vinis bei plokščio lenkto geležinio dirbinio dalis (be l. Nr., žr. radinių nuotrauką 181).

Kaolinė pypkė datuotina XVIII-XIX a. pradžia. Šurfo 33 vietoje sluoksnio su gausiais radiniais nerasta.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI TURGAUS G. 8 TRASOS**ATKARPOJE 1 (lygiagrečiai pastatui, į R nuo laiptų)**

(brėž. 35,68-70; fotonuotraukos 65-69; radinių sąrašė Nr. 218-332, radinių fotonuotraukos 182-207)

Archeologiniai žvalgymai buvo atliekami 2010 m. lapkričio 15-18 dienomis UAB „Vakarų inžineriniai tinklai“ kasant trasą nuo Turgaus g. 8 lauko laiptų palei

šiaurinę namo sieną apytikriai rytų kryptimi ir toliau palei šaligatvio kraštą nuo ŠR Turgaus g. 8 kampo link Turgaus g. 6 pastato (iki šurfo 31 vietos).

Trasos pietinė siena nuo Turgaus g. 8 sienos buvo nutolusi 1,60-1,80 m atstumu, jos plotis 50-60 cm. Pirmieji atkarpos metrai, skaičiuojant nuo laiptinės link R pusės buvo su tokia stratigrafija: 20 cm storio paviršinių juosvų žemių sluoksnis, žemiau iki 0,70-0,90 m gylio driekėsi tamsiai pilkos maišytos žemės su raudonų plytų griuvenomis (žr. brėž. 68). Apie 2 m nuo laiptų ir 1 metru toliau šiame sluoksnyje, 0,30-0,50 m gylyje gulėjo keli stambūs (iki 40×30×30 cm dydžio) akmenys, kurie tarpusavyje buvo nesurišti. Jų paskirtis neaiški.

Žemiau maišyto su griuvenomis sluoksnio, 0,75-0,90 m gylyje, atsidengia tamsiai pilkas drėgnas priesmėlis be jokių radinių. Tokia trasos sienų stratigrafija užfiksuota ir 8-12 metrų atstumu į R nuo laiptų, tarp šurfo 28 ir 33 vietų. Čia šlyniškas tamsiai pilkas smėlis po juosvomis maišytomis žemėmis atsidengė 0,60-0,70 m gylyje (žr. nuotrauką 66). Radinių, išskyrus smulkius plytgalius nepastebėta. Trasai priartėjus prie 14 metro (skaičiuojant nuo laiptų R link), 0,50 m gylyje atsidengė stambus akmuo (50×40×25 cm dydžio). Jo paviršius buvo plokščias, apačia siekė 0,75 m gylį. Jis gulėjo juosvų žemių su smulkiais plytgaliais sluoksnyje. Toliau kasant trasą jos 2,4 m ilgyje (iki 16-ojo kvadrato skaičiuojant nuo laiptų pusės) atsidengė penki akmenys, iš kurių trys liko šiaurinėje trasos sienoje (žr. brėž. 69, nuotraukas 67-68). Šių akmenų paviršiai, kaip ir pirmojo, buvo 0,50 m gylyje, jų dugnai siekė 0,70 m gylį. Akmenys gulėjo juosvų žemių su smulkiais plytgaliais sluoksnyje. Akmenų paskirtis neaiški. Gal tai nesurišti senesnio pamato akmenys?

Keramikos šioje vietoje nepastebėta, išskyrus vieną redukcinėje aplinkoje išdegtą puodo dalį, rastą 14,5 m atstumu nuo laiptų į R, šiaurinėje trasos sienoje, 0,70 m gylyje (žr. radinių sąrašė Nr. 218, nuotrauką 182). Šį radinį galima skirti XVIII a.

Toliau kasant trasą, 17-ame metre nuo laiptų į rytus ir 3,2 m į V šiaurės rytinio Turgaus g. 8 pastato kampo atžvilgiu, 0,60-0,85 gylyje maišytose tamsiose žemėse atsidengė stiklinių ir keramikinių indų duženų sanaupa (žr. radinių sąrašė Nr. 219-302, radinių nuotraukas 183-198). Toks sluoksnis driekėsi iki 19-ojo metro trasos, skaičiuojant nuo laiptų. Radiniai yra iš kiek iš kiek vėlyvesnio tarpsnio nei rastieji šurfe 29. Tai liudija tai, kad dauguma butelių gaminti jau bent pusiau mechanizuotu būdu (žr. radinių sąrašė Nr. 247-273,279-290), o dauguma keramikos sudaro rudai

glazūruotų akmens masės puodinių ir butelių šukės (žr. radinių sąrašė Nr. 227-241). Kartu su jomis rasta ir baltų fajansinių ir porcelianinių indų fragmentų (be I. Nr.) Žymiai mažesnė dalis stiklinių butelių fragmentų, rastųjų tarp minėto pobūdžio radinių priklausė pūstiems egzemplioriams. Vienas jų su užrašu kaklelyje “Zirke” (žr. radinių Nr. 245-246, 274-278, nuotraukas 191, 194). Šiame ūkinės duobės sluoksnyje buvo gausu ir sudaužytų stiklo taurių liekanų, pasitaikė stiklinės vazos ir ašočio šukės (žr. Nr. 291-302, nuotraukas 196-198). Atkreiptinas dėmesys į fajansinio užrašais puošto bokalo šukę (Nr. 242, nuotrauka 189). Ankstyvesnės keramikos fragmentams priskirtinos dubenų ar lėkščių šukės, dengtos gelsva arba rusvai balsva glazūra (žr. radinių sąrašė Nr. 219-222, nuotrauka 183). Du pakraščio fragmentai buvo puošti glesvoje glazūroje įmuštais trikampėliais (Nr. 219-220). Tokia puošybos maniera pasitaikė Klaipėdos keramikoje, XVII a. ir XVIII a.–XIX a. pradžia datuojamuose dubenyse ir lėkštėse⁴.

Taigi 17-18-ame metre skaičiuojant nuo laiptų trasoje atsidengusį ūkinės duobės sluoksnį galima datuoti XIX a. 2 puse, galbūt net XX a. pradžia. Į šį sluoksnį gali būti įsimaišę pavienių XVIII a. keramikos duženų.

Trasai pasiekus vietą priešais ŠR namo kampą (trasos 20 ir 21 metrų sandūra į R nuo laiptų), maišytų rudų žemių sluoksnyje, 0,60 m gylyje, vėl pasirodė kiek ankstyvesni radiniai – pūstų stiklo butelių fragmentai, melsvo stiklo taurės dalis, oksidacinėje aplinkoje išdegto vidinėje pusėje rudai glazūruoto puodo šono šukė (žr. radinių sąrašė Nr. 303-317, radinių nuotraukas 199-203). Šie radiniai artimi rastiesiems šurfe 29, nes jų tarpe nepasitaikė mechaniniu būdu gamintų butelių šukių. Stiklinių pūstų butelių duženos bei vieno mechaniniu būdu gaminto butelio fragmentas (žr. Nr. 321-324, nuotrauka 205) buvo rastas 21-22 trasos metruose, 0,30-0,70 m gylyje. Kartu su jais rasti fajansinio ir porcelianinio indų fragmentai, puodo išdegto oksidacinėje aplinkoje ir dengto vidinėje pusėje ruda glazūra angos pakraštys (Nr. 318-320, nuotrauka 204) liudija apie XIX a. buitines atliekas.

⁴ Klaipėdos pilies ir senamiesčio buitinė keramika XIV a. vid. – XIX a. Iš Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus rinkinių (sud. R. Songailaitė, L. Rutkaitienė). Klaipėda, 2010, Nr. 97, 104, 106, 107, 191, 196-198, 200.

Trasos, kuri ėjo lygiagrečiai Turgaus g. 8 pastatui, atkarpa 1 tęsėsi 2,5 m atstumu toliau į R šiaurės rytinio namo kampo atžvilgiu (22,5 m atstumu nuo laiptų vietos). Šioje trasos vietoje fiksuota pietinė sienelė (žr. brėž. 70). Joje matyti, kad po paviršinių žemių sluoksniu, 0,05 m gylyje guli grindinio akmenys. Po jais 0,15-0,25 m gylyje guli užpiltinis smėlis maišytas su pilkomis žemėmis. Žemiau driekiasi rudos maišytos žemės su stiklo šukėmis ir raudonų plytų nuoskalomis. Ši sluoksnį 0,70 m gylyje pakeičia pilkas drėgnas priesmėlis be radinių. Trasos atkarpos 1 pabaigoje, rudų žemių sluoksnyje, rasta oksidacinėje aplinkoje išdegtos glazūruotos keramikos fragmentai, akmens masės indo šukė, fajansinės pypkės dalis, pūstų butelių fragmentai ir čerpės nuoskala (žr. radinių sąrašė Nr. 325-332, radinių nuotraukas 206-207). Šie radiniai skirtini XIX a. 1 pusei.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI TURGAUS G. 8 TRASOS
ATKARPOJE 2 (tarp Turgaus g. 8 ir Turgaus g. 6 pastatų)
(brėž. 35; fotonuotraukos 70-71; radinių sąrašė Nr. 333-334, radinių
fotonuotraukos 208-209)

Trasai pasukus link Turgaus g. 6 namo radinių iš rudų maišytų žemių sluoksnio ženkliai sumažėja. 1-2 m atstumu nuo šurfo 29 vietos, kurią kirto trasa, rasta tik vieno pūsto butelio kaklelis ir fajansinio indo aša (žr. radinių sąrašė Nr. 333-334, nuotrauką 208).

Toliau kasant trasą radinių nerasta. Fiksuota trasos vakarinė sienelė 10 m į Š nuo šurfo 29 vietos (žr. nuotrauką 71). Po povelėninėmis žemėmis visoje trasos atkarpoje nuo Turgaus g. 8 link Turgaus g. 6 išlikęs grindinys. Sluoksnių stratigrafija panaši į atidengtąją šurfe 30 – priesmėlingos gelsvos žemės siekia apie 0,70 m gylį, o žemiau guli tamsiai pilkos priesmėlingos žemės, kurias 1,20 m gylyje pakeičia vandeningas gelsvas smėlis. Po grindiniu, iki priesmėlingų žemių, guli apie 20 cm storio rudos maišytos žemės, nepasižyminčios radiniais. 10-12,5 m atstumu nuo šurfo 29 vietos, tarp šurfų 40 ir 30, pastebėtas gilus perkasimas iki 1,1 m gylio. Šiame perkasime pastebėta įmaišytų ne tik grindinio akmenų, bet ir keli dideli rieduliai (iki 40×30×25 cm dydžio). Šie akmenys panašūs į tuos, kurie buvo rasti prie Turgaus g. 8

namo. Perkasimo žemėse pasitaikė baltai ir šviesiai žaliai glazūruotų XX a. 1 pusės koklių duženų (žr. radinių sąrašė be l. Nr., nuotrauką 209).

2,50-2,70 m atstumu į P nuo šurfo 31 vietos trasoje atsirado antrasis žemesnis skaldytų akmenų grindinio sluoksnis. Jo paviršius buvo 0,60-0,64 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus lygio, kaip ir atidengto grindinio fragmento šurfe 31. Po akmenų grindiniu atsidengė geltonas smėlis, o po juo drėgnas pilkas šlyninis smėlis. Taigi po žemesniu juo grindiniu kultūrinio sluoksnio nerasta. Toliau už šurfo 31 vietos įrengti vietiniai buitinių nuotekų šuliniai. Neaišku, kiek tas grindinys tęsiasi toliau į Š už šurfo 31 vietos.

Žvalgymai prie Turgaus g. 8 namo parodė, kad intensyviausiai naudota aplinka prie pastato ŠR kampo: čia maišytuose sluoksniuose gausu buitinių indų duženų, datuojamų XIX a. XX a. pradžia. Tarp šių radinių išimaisę ir pavieniai ankstyvesni dirbinių fragmentai, kuriuos galima datuoti XVIII a.

TURGAUS G. 4

ŠURFAS 34

(brėž. 34,40,41; fotonuotraukos 72,73)

Šurfai 34 ir 35 buvo išmatuoti vienoje linijoje, lygiagrečiai Turgaus g. 4 pastatui. Jie orientuoti palei šią liniją, t.y. 280°ŠV-100°PR kryptimi. Abu šurfai 1,5×1,5 m dydžio, jų sąlyginai šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Šurfas 34 nuo namo sienos nutolęs 5,10 m atstumu į P. ŠV šurfo 34 kampas nuo PV Turgaus g. 4 pastato kampo nutolęs 8 m atstumu (310°ŠV-130°PR kryptimi). Tarp šio šurfo kampo ir Turgaus g. 6 pastato ŠR kampo buvo 10,8 m atstumas. Po apardytu asfalto sluoksniu ir užpiltiniais žvyro ir smėlio sluoksniais atsidengė pilkos maišytos žemės su smulkiais plytgaliais ir degėšiais, bet be jokių kitokių radinių. Jos siekė iki 0,50 m. Žemiau pasirodė geltonas įžeminis smėlis, kuriame jau 0,85 m gylyje kaupiasi gruntinis vanduo (žr. nuotrauką 73). Nei archeologiškai vertingų sluoksnių, nei radinių šurfe nerasta.

TURGAUS G. 4**ŠURFAS 35****(brėž. 34,40,42; fotonuotraukos 74,75)**

Šurfas 35 nuo šurfo 34 nutolęs į R 20 m atstumu palei trasos liniją, o nuo namo sienos nutolęs 4,90 m atstumu. Kaip iš šurfo 34 paviršių dengė supiltinis žvyro ir asfalto sluoksniai. 0,15-0,20 m gylyje atsidengė juosvos žemės. Po jomis, 0,35-0,40 m gylyje, pasirodė užpiltinis smėlingas sluoksnis. 0,45-0,55 m gylyje šį sluoksnį pakeitė tamsiai pilkos žemės su įsimaišiusiais degėsiukais, bet be radinių. Po jomis, 0,65-0,75 m gylyje, pasirodė geltonas įžeminis smėlis. Pietrytinėje šurfo dalyje užfiksuotas balsvas priemėlingas perkasimas iki 0,50 m gylio. Nei archeologiškai vertingų sluoksnių, nei radinių šurfe nerasta.

TURGAUS G. 4**ŠURFAS 36****(brėž. 34,40,43; fotonuotraukos 74,76)**

Šurfas 36 tirtas arčiau rytinio Turgaus g. 4 pastato galo, 17 m toliau į R-PR nuo šurfo 35 vietos (žr. nuotrauką 74). Šurfo 36 ŠR kampas nuo Turgaus g. 4 pastato sandūros su priestatu nutolęs 3,70 m atstumu, o sąlyginai šiaurinė šurfo siena nuo pietinės Turgaus g. 4 pastato sienos buvo nutolusi 4,7 m atstumu. Šurfas buvo 1,5×1 m dydžio, orientuotas pagal Turgaus g. 4 pastato kryptį, t.y. palei liniją 280°ŠV-100°PR. Sąlyginai šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiumi 1.

Šurfe po juodom maišytom 60 cm storio paviršinėmis žemėmis, kuriame 0,25-0,40 m gylyje šiaurinėje šurfo pusėje būta kalkių intarpo, atsidengė 15 cm storio užpiltinis smėlio sluoksnis. 0,75-0,80 m gylyje jį pakeitė tamsiai pilkos žemės, o pastarasis 0,95 m gylyje balsvas smėlis. Pasiekus 1,10-1,20 m gylį nesuardytoje šurfo dalyje pasirodė geltonas įžeminis smėlis. Pastebėtina, kad visa pietrytinė šurfo pusė buvo perkasta iki 0,94 m gylio. Čia gulėjo vamzdis, besidriekiantis ŠR-PV kryptimi (žr. nuotrauką 76). Šurfe 36 nei archeologiškai vertingų radinių, nei sluoksnio nerasta.

KLAIPĖDOS G. 3**ŠURFAS 37****(brėž. 34,40; fotonuotraukos 77,78; radinių fotonuotrauka 210)**

Šurfas 37 išmatuotas priešais Klaipėdos g. 3 pastatą. Jis orientuotas Š-P kryptimi, 2 m ilgio ir 1 m pločio. Šiaurinė ir pietinė sienos žymėtos raide A, o vakarinė ir rytinė – skaičiais 1,2. Šurfo 37 pietrytinis kampas nuo Klaipėdos g. 3 PV kampo nutolęs 4,2 m atstumu (palei liniją 290°ŠV-110°PR kryptimi). Tiesia linija į R nuo šio šurfo kampo už 4 m pasiekama Klaipėdos g. 3 pastato siena. Deja, šurfe 37 žemės buvo perkastos – 0,65-0,75 m gylyje atsidengė Š-P kryptimi besidriekiantis 10 cm skersmens plastikinis vamzdis (žr. 78). Perkastose žemėse archeologiškai vertingų radinių nerasta. Pasitaikė 2 mechaniniu būdu pagamintų XX a. 1 pusės stiklo butelių fragmentai, XX a. koklio dalis, XX a. 1 pusės indo dugno fragmentas (žr. radinių nuotrauką 210).

KLAIPĖDOS G. 1**ŠURFAS 38****(brėž. 34,40; fotonuotraukos 79,80)**

Šurfas 38 buvo išmatuotas 8 m į P nuo šurfo 37. Šurfo 37 dydis 1,5×1,5 m, jis buvo orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurės rytinis šurfo kampas tiesia linija V-R nuo ŠV Klaipėdos g. 1 pastato kampo nutolęs 3,7 m atstumu. Deja, šurfe 38 iškart po paviršinėmis žemėmis atsidengė vietinės kanalizacijos šulinys. Toliau šioje vietoje tyrimai nutraukti.

KLAIPĖDOS G. 1**ŠURFAS 39/ Perkasa 1****(brėž. 34,40,44,45; fotonuotraukos 81,83; radinių sąrašė Nr. 335-339; radinių fotonuotraukos 211-213)**

Šurfas 39 išmatuotas 11,5 m į P nuo šurfo 38 (ši Š-P krypties linija jungia PV šurfo 38 kampą ir ŠR šurfo 39 kampą). Šurfo 38 dydis 1,5×1,5 m, jis orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš

V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šiaurės rytinis šurfo 39 kampas nuo Klaipėdos g. 1 sienos buvo nutolęs 4,2 m atstumu į vakarus, o pietrytinis šurfo kampas – 4 m atstumu į V.

Šurfe 39 po juosvom povelėninėmis žemėmis atsidengė maišytos rudos žemės, kurios siekė 0,45-0,50 m gylį. Jose nieko nerasta, išskyrus oksidacinėje aplinkoje išdegtos puodynės, kuri iš vidaus glazūruota šviesiai ruda glazūra, šukes (žr. radinių sąrašė Nr. 335, nuotrauką 211). Tai XIX-XX a. pradžios keramika. Po rudomis žemėmis pasirodė maišytas smėlis. 0,60 m gylyje šurfe atsidengė akmenų eilė, besidriekianti V-R kryptimi. Akmenys buvo tvarkingai glausti šonais vienas prie kito. Smėlyje aplink šiuos akmenis buvo pastebima smulkių degėsiukų. Šių eilučių autorė gavo informaciją iš archeologo dr. G. Piličiauskas, kad tyrinėjant Turgaus aikštę 2010 m. rugsėjo mėn. maišytame sluoksnyje rastas II a. po Kr. datuojamas žalvarinis kabutis. Akmenų eilė šurfe 39 buvo sudėta smėlyje labai panašiu būdu kaip pasitaiko Vakarų Lietuvos kapinyuose I-V a. Faktas, kad netoliese rastas II a. kabutis kėlė įtarimų, kad akmenų eilė šurfe 39 yra kapo akmenų vainiko dalis. Dėl šios priežasties šurfas 39 buvo išplėstas į **perkasą 1**. Iš viso bendras šurfo ir perkastos 1 plotas sudarė 13 m². Šurfas išplėstas 2,5 m į P, 1 m į V ir 1 m į R. Atidengus visą perkastos 1 plotą, deja, jokių kapų nerasta. Akmenų eilė perkasoje driekėsi toliau į V. Rytiniame eilės gale būta properšos eilėje (žr. brėž. 44, nuotrauką 82). Akmenys driekėsi palei ŠV-PR kryptį, t.y. maždaug statmenai dabartiniam Klaipėdos g. 1 pastatui. Pasiėkus akmenų pagrindų lygį prie kai kurių iš jų pastebėta raudonos čerpės gūbrio nuoskala, molio tinko gabaliukai. Greičiausiai, akmenų eilė buvo kokio nors medinio statinio pamatais. Aplink maišytuose sluoksniuose ankstyvesnių nei XIX a.-XX a. 1 pusės radinių nerasta. Paviršinėje povelėninėse žemėse rastas keramikinis alaus butelio kamštelis su Volfo-Engelmann alaus daryklos Kaune emblema (žr. radinių sąrašė Nr. 338, nuotrauką 212). Rudose su smėliu maišytose žemėse, kurios atsidengė 0,40-0,60 m gylyje buvo rasta keramikinio indo, dengto geltona glazūra, dugno dalis ir XX a. 1 pusės stiklinis buteliukas (žr. radinių sąrašė Nr. 336-337, nuotrauką 212), o beveik jau pasiekus įžeminį smėlį – metalinė XX a. saga (žr. radinių sąrašė Nr. 339, nuotrauką 213).

Perkasoje pasiekus 0,60-0,65 m gylį pasirodė geltonas įžeminis smėlis. Kvadratų A'-3,4 ir A-3,4 sankirtoje, 0,75 m gylyje, vis dar buvo žymi perkasta

duobelė su gyvulio (kiaulės?) kaulais. Duobės skersmuo šiame gylyje 30-40 cm. Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių perkasoje 1 nerasta.

Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai prie Klaipėdos g. 1,3 parodė, kad šioje Turgaus aikštės pusėje nėra išlikę intensyvaus senesnio apgyvendinimo požymių – archeologinio sluoksnio.

TURGAUS G. 8

ŠURFAS 40

**(brėž. 34,35,46; fotonuotraukos 84,85; radinių sąrašė Nr. 340-343,
radinių fotonuotrauka 214)**

Šurfas 40 buvo išmatuotas suprojektuotoje inžinerinių tinklų trasoje tarp Turgaus g. 8 ir Turgaus g. 6 namo bei tarp šurfų 29 ir 30. Šurfas 40 matuotas 8 m į Š nuo šurfo 29 vietos. Tarp šurfo 30 ir Šurfo 40 – 4 m atstumas. Šurfas 40 buvo 2 m ilgio ir 1,5 m pločio, išmatuotas greta šaligatvio kaip ir šurfai 29, 30. Jis orientuotas 10°ŠR ir 190°PV kryptimi. Sąlyginai šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Šurfe 40 nuėmus išlikusią po velėna vakarinėje pusėje grindinio, kuris siekė 0,30 m gylį, dalį (žr. nuotrauką 84), atsidendę priesmėlingas maišytas su pilkomis žemėmis sluoksnis. Jame radinių nerasta.

Pietinėje pusėje šurfo pusėje pastebimas perkasimas. Jo žemėse 0,50-0,60 m gylyje tarp raudonų plytelių griuvenų buvo rastos 2 tarybinės kapeikos, plastmasinė saga bei naujausių laikų koklių fragmentai. Iš senesnio laikotarpio radinių – stiklinės taurės, stiklinės fragmentai, koklio kaklelio kraštas (žr. radinių sąrašė Nr. 340-342, nuotrauką 214). Priesmėlingas žemes 0,65-0,75 m gylyje pakeitė juosvos žemės, kuriose iki 1,5 m gylio pastebimos smulkios raudonų plytų nuoskalos (šiaurinėje šurfo dalyje), tačiau kitų radinių nerasta. Giliau juosvą sluoksnį jau be jokių radinių pakeičia geltonas drėgnas smėlis (1,35-1,40 m gylyje). Tuo tarpu pietrytinėje šurfo dalyje, perkastoje vietoje, 0,90-1,0 m gylyje, atsidendę metalinis 6 cm skersmens vandentiekio vamzdis, kirtęs pietinę ir rytinę šurfo sienas ŠR-PV kryptimi (žr.

nuotrauką 85). Taigi šurfe archeologiškai vertingų radinių ar sluoksnių nerasta. Paminėtinas iš šurfo išmestose žemėse rasta žalvarinė saga (žr. radinių sąrašė Nr. 343).

PAMARIŲ G. 2

ŠURFAS 41

(brėž. 47,41; fotonuotraukos 86,87; radinių sąrašė Nr. 344-347; radinių fotonuotrauka 215)

Trasos vieta palei rytinę Pamarių g. 2 namo sieną buvo išžvalgyta kasant du šurfus – šurfus 41 ir 42 (žr. situacijos brėžinius). Jie buvo orientuoti pagal namo sieną (20°ŠR-200°PV kryptimi), 2 m ilgio ir 1 m pločio. Sąlyginai šiaurinė ir pietinė šurfų sienos žymėtos raide A, o vakarinė ir rytinė sienos skaičiais 1,2. Šurfai 0,70-0,75 m atstumu nutolę nuo rytinės pastato sienos. Tarp šurfo 41 šiaurės vakarinio kampo ir Pamarių g. 2 šiaurės kampo buvo 2,10 m atstumas (ŠV-PR kryptimi).

Šurfe 41 nuėmus juodas paviršines žemes, 0,10-0,20 m gylyje, atsidengė kiek šviesesnės juosvos perkastos žemės. 0,60 m gylyje atsidengė 12 cm skersmens plastikinis vamzdis, kuris nebuvo pažymėtas projekto planuose. Jis driekėsi lygiagrečiai pastatui, 1,40 m nuo jo sienos (žr. nuotrauką 86). Vamzdžiui pakloti žemės buvo perkastos iki 0,85-0,90 m gylio. Šurfe 41 šiame pastaruoju metu permaišytame sluoksnyje buvo rastas pilka/melsva/ruda glazūra dengto augaliniais ornamentais puošto dubens fragmentas, kuris sietinas su XVIII a. gamyba (radinių sąrašė Nr. 347, nuotrauką 215). Kartu buvo rastos ir vėlyvesnės glazūruotos keramikos šukės (radinių sąrašė Nr. 344-346, nuotrauką 215), fajanso ir stiklo nuoskalos. Po perkasimu atsidengė rudos maišytos žemės, kurios abiejuose šurfuose siekė 1,40-1,50 m gylį. Giliau gulėjo geltonas įžeminis smėlis. Šurfe 41 rudų žemių sluoksnyje buvo rasta panašaus ar to pačio XVIII a. dubens kaip Nr. 347 šukelių, neglazūruoto puodo, puošto horizontaliais ranteliais šukė (radinių sąrašė Nr. 349, nuotrauka 215). Pastaroji šukė liudija, kad šioje Priekulės vietoje buvo sudaužyta XVI-XVII a. paribyje pagaminta puodynė⁵. Taigi radiniai šurfe 41, nors kilę iš sumaišytų sluoksnių, liudija apie ankstyvesnį Priekulės raidos etapą.

⁵ Panašiai paviršiuje rantuotos puodynės iš Klaipėdos datuojamos XVI-XVII a. : Klaipėdos pilies ir senamiesčio buitinė keramika XIV a. vid. – XIX a. Iš Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus rinkinių (sud. R. Songailaitė, L. Rutkaitienė). Klaipėda, 2010, Nr. 18-20.

PAMARIŲ G. 2**ŠURFAS 42**

**(brėž. 47,49; fotonuotraukos 86,88,89; radinių sąrašė Nr. 350-351,
radinių fotonuotrauka 216)**

Šurfas 42 buvo išmatuotas 16 m toliau į PV nuo šurfo 41, prie pietinio Pamarių g. 2 pastato kampo, toje pačioje linijoje pastato sienos kryptimi. Šurfas buvo 60 cm atstumu toliau į P-PV nei pietinė Turgaus g. 2 pastato siena. Kaip ir šurfe 41, žemės buvo perkastos klojant plastikinį vamzdį, kuris atsidengė 0,60 m gylyje. Šurfo 42 pietinėje pusėje, 0,65 m gylyje, atsidengė dar ir ryšių kabelis, kuris driekėsi ŠR-PV kryptimi ir palindo po plastikiniu vamzdžiu. Po perkasimu, 0,90 m gylyje, atsidengė rudos maišytos žemės, kurios siekė 1,30 m gylį. Šurfe 42 šiame rudų žemių sluoksnyje nieko nerasta. Paviršinėse žemėse buvo įsimaišęs kaolinės pypkės kotelio fragmentas ir XIX a. skirtina rudai glazūruoto puodo dugno dalis (žr. radinių sąrašė Nr. 350-351, nuotrauką 216). Kaolinės pypkės nuolaužą galima sieti su XVIII a.–XIX a. pradžia.

PAMARIŲ G. 2**ŠURFAS 43**

**(brėž. 47, 50; fotonuotraukos 90-91; radinių sąrašė Nr. 352-358; radinių
fotonuotrauka 217)**

Šurfas 43 būsimų tinklų trasų areale prie Pamarių g. 2 namo buvo ištirtas vidiniame kieme. Jis išmatuotas 6,50 m atstumu į PV nuo pastato kampo (palei liniją 60°ŠR-240°PV) ir 16 m atstumu nuo vidinio pastato įlinkio kampo (palei liniją 30°ŠR-210°PV). Šis taškas tapo šurfo 43 šiaurės rytiniu kampu. Šurfas 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. šiaurinė ir pietinė šurfų sienos žymėtos raidėmis A,B, o vakarinė ir rytinė sienos skaičiais 1,2. Nuėmus povelėninį ir užpiltinius smėlio sluoksnius 0,10 m gylyje pagal rytinės sienos lygį ir 0,40 m gylyje pagal vakarinės sienos lygį atsidengė rudos maišytos žemės su pavieniais degėšiais ir raudonais plytgaliais. Sluoksnius su nežymiomis griuvenomis buvo 20-30 cm storio. Giliau driekėsi rudos maišytos žemės be plytgalijų, su labai pavieniais radiniais. Pastarųjų

tarpe buvo rasta ir išorėje horizontaliais ranteliais puoštos XVI a.-XVII a. sandūra datuotinosd keramikos šukės (žr. radinių sąrašė Nr. 352¹⁻², 353, nuotrauką 217), vidinėje pusėje rudai ir žaliai glazūruotos keramikos šukelės (Nr. 354-355, nuotrauką 217), plokštinių koklių, dengtų juoda glazūra fragmentai (Nr. 356-357, nuotrauką 217). Vienok rudų žemių sluoksnis nesusijęs su vienu laikotarpiu, o yra permaišytas. Jame taip pat rasta 1939 metų Vokietijos Reicho 2 pfenigių moneta (Nr. 358, nuotrauką 217), o 0,75 m gylyje (pagal rytinės sienos lygį), beveik prieš pat pasirodant įžemiui, iš šurfo sienos iškrito žalsvo plastiko gabaliukas.

Rudų žemių sluoksnį 1,05 m gylyje (pagal vakarinės sienos lygį) – 0,80 m gylyje (pagal rytinės sienos lygį) pakeitė geltonas įžeminis smėlis.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI PAMARIŲ G. 2 TRASOS

ATKARPOJE 1

(brėž. 47; fotonuotrauka 92; radinių sąrašė Nr. 359-362; radinių fotonuotrauka 218)

Archeologiniai žvalgymai prie Pamarių g. 2, kasant trasos atkarpas buitinėms nuotekoms, iš esmės nepakeitė žvalgomųjų tyrinėjimų metu gautų rezultatų, tačiau juos šiek tiek papildė. Kasant trasos atkarpą 1 Pamarių g. 2 rytinėje pusėje, greta gatvės, buvo susidurta su plastikinio vamzdžio ir kabelio trasomis, nepažymėtomis planuose. Po perkasimo sluoksniais trasoje atsidengė rudos maišytos žemės, kurios siekė 1,20-1,30 m gylį. Šiame gylyje jas pakeitė geltonas įžeminis smėlis (žr. nuotrauką 92).

Trasos atkarpa į ŠR nuo pastato buvo smarkiai apardyta anksčiau įrengtų kanalizacijos šulinių. Trasos atkarpoje 1 buvo surinkti negausūs radiniai (žr. radinių sąrašė Nr. 359-362, nuotrauką 218). Jų tarpe pasitaikė XVI-XVII a. datuojama keramikos šukė, puošta horizontaliais ranteliais, XVII-XIX amžiams skirtino dubens, puošto į gelsvą glazūrą įmuštais trikampėliais, fragmentas. Su XIX a. sietina fajansinio importinio bokalo (?) šukelė. Stiklinio pūsto butelio dugnas skirtinas XVIII a.-XIX a. I pusei.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI PAMARIŲ G. 2 TRASOS

ATKARPOJE 1a

(brėž. 47; fotonuotrauka 94; radinių sąrašė Nr. 363; radinių fotonuotrauką 219)

Toliau žvalgyta atkarpos trasa, kasta nuo šulinėlio prie Pamarių g. 4 namo ŠR kampo statmenai įvažiavimui link Pamarių g. 2 PR kampo (šurfo 42 vietos). Čia užfiksuota, kad rudos maišytos žemės, atsidengusios po stambių akmenų grindiniu, siekia 0,60-0,70 m gylį. Giliau guli geltonas įžeminis smėlis. Radiniai buvo negausūs: indo ar puodyninio koklio, išdegto redukciniėje aplinkoje šukė ir fajansinio puodelio fragmentas (žr. radinių sąrašė Nr. 363 ir be l. Nr., nuotrauką 219).

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI PAMARIŲ G. 2 TRASOS

ATKARPOJE 2

(brėž. 47; fotonuotrauka 93; radinių sąrašė Nr. 364; radinių fotonuotrauka 220)

Trasos atkarpa 2 kasta įstrižai įvažiavimo nuo naujai įrengto šulinio prie ŠR Pamarių g. 4 kampo Š-ŠV kryptimi link esamų kanalizacijos šulinių. Šioje vietoje 3 m nuo šulinėlio tolyn driekiasi perkasimas su raudonų plytų griuvenomis. Šis sluoksnis siekia 1,20-1,40 m gylį. Žemiau guli įžeminis smėlis. Toliau kasant trasą atsidengė grindinio likutis, storas užpiltinio smėlio sluoksnis (40-50 cm storio), o po juo 40-50 cm storio rudos maišytos žemės – to pačio pobūdžio kaip atidengtos šurfe 43. Po jomis geltonas įžeminis smėlis. Šioje buvo rastos kelios indų šukės: tai baltų fajansinė XIX-XX a. pr. puodelio šukė ir nedidelė importinio XVII a. bokalo iš akmens masės šukė (žr. radinių sąrašė Nr. 364, nuotrauką 220)⁶. Šis radinys paliudija apie ankstyvą teritorijos apgyvendinimą, žinomą pagal istorinius šaltinius, tačiau šio laikotarpio intensyvaus archeologinio sluoksnio nerasta.

⁶ Remiamasi tokio tipo akmens masės bokalų datavimu Klaipėdos medžiagoje: Klaipėdos pilies ir senamiesčio buitinė keramika XIV a. vid. – XIX a. Iš Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus rinkinių (sud. R. Songailaitė, L. Rutkaitienė). Klaipėda, 2010, Nr. 353-360.

Aštuntajame aptariamose trasos atkarpos metre, skaičiuojant nuo ŠR Pamarių g. 4 kampo yra senas kanalizacijos šulinys. Ši vieta perkasta nuo trasos 5,5 metro.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI PAMARIŲ G. 2 TRASOS

ATKARPOJE 3

(brėž. 47; fotonuotrauka 95; radinių sąrašė Nr. 365-371; radinių fotonuotrauka 221)

Atkarpa 3 žvalgyta prie Pamarių g. 2 yra nuo šulinėlio greta šurfo 43 vietos link senų kanalizacijos šulinių R-PR kryptimi. Šioje trasos atkarpoje maišytas rudų žemių sluoksnis siekė 0,70-0,90 m gylį (žr. nuotrauką 95). Greta šulinėlio vietos trasoje surinkta keletas keramikos, datuotinos XVIII-XIX a., šukių ir pūsto stiklinio butelio fragmentas (radinių sąrašė Nr. 365-371, nuotrauką 221). Intensyvaus archeologinio sluoksnio trasos atkarpoje nerasta. Dalis trasos buvo apnaikinta tiesiant kabelius.

PAMARIŲ G. 4

ŠURFAS 44

(brėž. 51-53; fotonuotraukos 96-100; radinių sąrašė Nr. 372-392; radinių fotonuotraukos 222-224)

Suprojektuota buitinių nuotekų trasos linija ėjo palei vakarinę pastato Pamarių g. 4 sieną (iš tiesų namas stovi šiek tiek ŠR-PV kryptimi, bet sutartinai ilgąją sieną V-ŠV pusėje vadina vakarine). Šurfas 44 išmatuotas arčiau šiaurinio namo galo. Jo ŠR kampas nuo Š pastato kampo nutolęs 6,60 m atstumu (palei liniją 40°ŠR-220°PV). Šurfo sąlyginai rytinė siena nuo vakarinės namo sienos nutolusi 3,15 m atstumu. Pradžioje šurfas buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal Pamarių g. 4 namo kryptį (25°ŠR-205°PV). Vėliau norint pilniau atidengti atkastus pamatus šurfas išplėstas 1 metru į P (tapo 2,5×1,5 m dydžio). Sąlyginai šiaurinė ir pietinė šurfo sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš vakarų pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2,3 (pradedant iš šiaurės pusės).

Šurfe 44 po juosvu 10-15 cm storio paviršinių žemių sluoksniu atsidengė tamsiai pilkos žemės su raudonų plytų nuoskalomis. 0,30 m gylyje pasirodė 2-3 cm storio žvirgždo tarp sluoksniš. Žemiau jo slūgsojo panašios tamsiai pilkos žemės kaip aukščiau, tik užpildytos degėsiukais ir pavieniais raudonais plytgaliais. Šių pilkų žemių įgilinime, prie pietinės šurfo 44 sienos (prieš išplėtimą) atsidengė pamato kraštas. Jo paviršius buvo 0,45 m gylyje (žr. nuotrauką 97). Kaip minėtas šurfas išplėstas, kad atidengti pietinę pamato pusę. Paaiškėjo, kad pamatas be surišimo sudėtas iš lauko akmenų 1-2 aukštais ir 1-2 eilėmis (žr. brėž. 52, nuotraukas 98-100). Mažesnieji akmenys buvo apie 15×15×10 cm dydžio, didesnieji, sudarę pamato pagrindą, iki 30×25×25 cm dydžio. Tarpai tarp akmenų buvo užpildyti sutrupėjusiomis raudonomis plytomis (jų plotis 6-7 cm). Vakarinėje pusėje išliko keturios virš akmenų sudėtos plytos viena eile (skersai pamatų linijai). Rytinė pamatų dalis buvo uždengta medienos (rasto?) likučiais. Pamatai orientuoti V-R kryptimi, 40-45 cm pločio. Tokia pamatų struktūra būdinga ikikariniam mediniams ūkiniams pastatams Priekulėje. Tai liudija iki šiol išlikęs ūkinis medinis pastatas prie Pamarių 3, 3b, tik jo pamatas surištas cementu (žr. nuotrauką 101). Gali būti, kad šurfe 44 atidengti pamatai priklausė tvartui, kuris dar stovėjo po karo (K. Podkalienės liudijimas, g. 1957, remiantis anytos pasakojimu). Vytauto Jocio (g. 1960 m.) liudijimu, dabartinis Pamarių g. 4 gyvenamasis namas statytas 1954 m. Žemiau po pilkomis žemėmis slūgsojo maišytos šviesiai rudos žemės, kurios siekė 0,80-0,85 m gylį. Šiame gylyje pasiektas geltonas įžeminis smėlis. 10 cm pločio juosta šurfas prie vakarinės sienos kv. A-2,3 buvo perkastas pastaraisiais laikais.

Radiniai viršutiniame tamsiai pilkų žemių su raudonų plytgalijų griuvenomis lygyje (g. 0,10-0,30 m.) reprezentavo tiek XX a. 1 pusę (fajansiniai butelių kamšteliai, stiklinės taurelės dalis), tiek XIX a. (oksidacinėje aplinkoje išdegtų rudai glazūruotų puodų šukės, akmenų masės puodo šukė), tiek tikėtina XVIII-XIX a. (redukciniėje aplinkoje išdegtų puodų – juodosios keramikos fragmentai, juodai glazūruoto koklio nuolauža) (žr. radinių sąrašė Nr. 372-380, radinių nuotrauką 222). Žemesniajame pilkų žemių posluksnyje (g. 0,30-0,50 m) buvo surinkta dar keletas radinių, kuriuos sudarė redukciniėje ir oksidacinėje aplinkoje išdegtų indų šukės (kai kurios glazūruotos). Dubens dugno šukė (Nr. 386, nuotrauka 223), dengta ruda glazūra su gelsvų linijų puošyba, greičiausiai, priklausė tam pačiam indui kaip šukės iš aukštesnio sluoksniu

Nr. 376. Taigi abiejų tamsiai pilkų žemių posluoksnių chronologija iš esmės nesiskiria – jis permaišytas su vyraujančiais XIX a.-XX a. pradžios radiniais Rudų žemių sluoksnyje (g. 0,50-0,80 m), į šiaurę nuo pamatų, buvo rasta XVI a. pab.-XVII a. pradžios keramikos šukė, puošta horizontaliais ranteliais (žr. radinių sąrašė Nr. 388, nuotrauką 224). XVIII-XIX a. keramikai skirtina redukciniėje aplinkoje išdegto puodo šukė (radinių sąrašė Nr. 389, nuotrauka 224). Deja, į P nuo pamatų, rudų žemių sluoksnyje, buvo rasta ir XIX a. – XX a. pradžios akmens masės indų šukės bei porceliano šukės (žr. radinių sąrašė Nr. 390-391, nuotrauką 224). Tai rodo, kad rudų žemių sluoksniš taip pat buvo permaišytas naujaisiais laikais.

Tyrimai šurfuose 43, 44 parodė, kad kai kurios keramikos šukės liudija apie apgyvendinimą šiame areale XVI a. pab.- XVIII a., tačiau intensyvaus to laikotarpio sluoksniš čia nesusiformavo. Ankstyvieji radiniai buvo rasti permaišytame sluoksnyje kartu su XIX-XX a. pradžios keramika ir moneta. Kaip bebūtų ankstyviausia keramika patvirtina istorinius duomenis apie miestelio ištakas greta bažnyčios ir parapijinės mokyklos.

PAMARIŲ G. 4

ŠURFAS 45

(brėž. 51,54,55; fotonuotraukos 96,102)

Šurfas 45 prie Pamarių g. 4 namo buvo išmatuotas 16,5 metrų į P-PV nuo šurfo 44 vietos. Jis pradžioje taip pat buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal Pamarių g. 4 namo kryptį (25°ŠR-205°PV). Vėliau šurfas išplėstas 1 metru į P (tapo 2,5×1,5 m dydžio). Sąlyginai šiaurinė ir pietinė šurfo sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš vakarų pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2,3 (pradedant iš šiaurės pusės). Šurfo ŠR kampas nuo PV Pamarių g. 4 kampo nutolęs 4 m (pagal 280°ŠV-100°PR kryptį).

Šurfe 45 po 10 cm storio povelėninėmis žemėmis atsidengė juosvos maišytos žemės su smulkiomis griuvenomis. Jose keramikos fragmentų ar kitokių radinių nerasta. Juosvos žemės siekė 0,55-0,65 m gylį. Pietiname dar neišplėsto šurfo pakraštyje 0,50 gilyje (pgl. R šurfo sienos lygį) - 0,60 m gilyje (pgl. vakarinės šurfo sienos lygį) atsidengė stambokų akmenų (iki 30×25×20 m dydžio) eilė. Siekiant

išsiaiškinti akmenų klojinio paskirtį, šurfas 45 išplėstas 1 m į P. Paaiškėjo, kad tai akmenų grindinys. Jo apatinis lygmuo siekė 0,65 m gylį pgl. rytinę šurfo sieną ir 0,75 m gylį pgl. vakarinės šurfo sienos lygį. Stambesniais akmenimis sutvirtintas grindinio pakraštys, o mažesni (nuo 10×10×5 cm iki 25×20×15 cm dydžio) sudėti vidinėje pusėje (žr. brėž. 54, nuotrauką 102). Vakariniam šurfo pakraštyje ir pietvakariniame jo kampe grindinys nuardytas, greičiausiai, kasant greta esantį geriamojo vandens šulinį. Juosvos maišytos žemės po grindiniu siekė 10-15 cm storį. Žemiau pasirodė geltonas įžeminis smėlis. Įžeminis smėlis šurfo dalyje be grindinio pasiektas 0,55-0,60 m gylyje. Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių šurfe nerasta. Grindinys užfiksuotas brėžinyje. Jo datavimas ir paskirtis neaiški.

ARCHEOLOGINIAI ŽVALGYMAI PAMARIŲ G. 4 TRASOJE

(tarp šurfų 44 ir 45)

(fotonuotrauka 103)

Archeologiniai žvalgymai prie Pamarių g. 4 vykdyti siekiant nustatyti, ar yra trasos vietoje kita tokio pat pamato kaip atidengto šurfe 44 dalis. Deja, trasos vietoje jų liekanų nerasta. Pamatų kita dalis galėjo būti nuardyta anksčiau kasant įvairius įvadus į Pamarių g. 4 namą. Fiksuota trasos sienelė tarp šurfų 44 ir 45 vietos. Čia rudų maišytų žemių sluoksnis iki įžeminio smėlio siekė 0,70 m gylį (žr. nuotrauką 103). Archeologiškai vertingų radinių trasos atkarpoje nerasta.

PAMARIŲ G. 6

Vakarinėje-šiaurės vakarinėje Pamarių g. 6 pastato pusėje nežvalgyta, nes trasa suprojektuota ankstesnių komunikacijų pastaraisiais metais perkastoje vietoje. Prie šio pastato ištirtas vienas šurfas vietoje planuotų dviejų (žr. programos papildymo 2010 10 04 priedą 5 ir brėž. 56).

PAMARIŲ G. 6**ŠURFAS 46****(brėž. 56,57; fotonuotraukos 104-105)**

Šurfas 46 buvo išmatuotas prie Pamarių g. 6 pastato pietinio kampo, į PV nuo jo. Šurfas buvo 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė sienos žymėtos raidėmis A,B, o vakarinė ir rytinė – skaičiais 1,2. Šurfo šiaurės rytinis kampas tiesia linija į Š nutolęs nuo namo sienos 6 m atstumu. Šis taškas namo sienoje nuo pietinio Pamarių g. 6 kampo nutolęs 1,55 m atstumu. Atstumas tarp šurfo šiaurės rytinio kampo ir pastato pietrytinio kampo buvo 5,90 m. Juosvos povelėninės žemės šurfe buvo 35-40 cm storio. Jų apatiniame lygmenyje pasitaikė raudonų plytgalių nuoskalų. Po paviršinėmis žemėmis atsidengė rudos maišytos žemės, kurios 0,95-1,05 m gylyje tapo šiek tiek priemėlingesnės. Šiame rudų žemių sluoksnyje radinių nerasta. 1,20-1,25 m gylyje pasiektas įžeminis geltonas smėlis. Nei archeologiškai vertingo sluoksnio, nei radinių šurfe 46 nerasta.

PAMARIŲ G. 3,3b**ŠURFAS 47****(brėž. 58,59; fotonuotraukos 106-107; radinių sąrašė Nr. 393-394; radinių fotonuotrauka 225)**

Šurfai 47 ir 48 buvo tirti palei pietinį-pietvakarinį Pamarių g. 3,3b pakraštį pagal pateiktą projekte trasos liniją (žr. situacijos brėž. 58). Šurfas 47 buvo išmatuotas 8 m į PR nuo vakarinio (PV) Turgaus g. 3 sklypo kampo, priglausta prie sklypo paribio. Jis buvo 2×1 m dydžio, orientuotas sklypo ribos kryptimi, t.y. 290°ŠV-110°PR kryptimi. Sąlyginai šiaurinė ir pietinė šurfo sienos žymėtos raidėmis A,B, o vakarinė ir rytinė – skaičiumi 1.

Po paviršiniu 7 cm storio asfalto sluoksniu atsidengė pilkos žemės. Jos 0,25 m gylį. Žemiau atsidengė užpiltinis žvyro (apie 10 cm storio) ir po juo smėlio sluoksnis, kuris siekė 0,40-0,50 m gylį. Po šiais užpiltiniais sluoksniais atsidengė juosvos žemės su plytgaliais ir pavieniais XX a. 1 pusės radiniais: baltai ir žaliai glazūrotų koklių nuoskalom, stiklinės šuke. Tarp šių radinių kaip šiek tiek

ankstyvesni išsiskyrė dubens, dengto ruda ir balta glazūra krašto šukė ir žaliai glazūruoto koklio fragmentas (žr. radinių sąrašė Nr. 393-394, nuotrauką 225). Po šiuo juosvų žemių sluoksniu 0,70-0,80 m gylyje pasirodė kiek šviesesnės tamsiai pilkos žemės, tarsi užpelkėjusios žemės, be jokių radinių. Pasiėkus 1,60 m gylį, pasirodė vandeningas geltonas įžeminis). Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių nerasta.

PAMARIŲ G. 3,3b

ŠURFAS 48

(brėž. 58,60; fotonuotraukos 106-108; radinių be l. Nr. fotonuotrauka 226)

Šurfas 48 išmatuotas 28 m toliau į PR nuo šurfo 47 vietos. Šis šurfas buvo 1,5×1 m dydžio, orientuotas sklypo ribos kryptimi, t.y. 290°ŠV-110°PR kryptimi. Sąlyginai šiaurinė ir pietinė šurfo sienos žymėtos raidėmis A,B, o vakarinė ir rytinė – skaičiumi 1.

Po paviršiniu 5 cm storio asfalto sluoksniu ir supiltiniu mišriu žvyro ir smėlio sluoksniu, kuris 0,25-0,30 m gylį, atsidengė juosvų žemių sluoksnis su plytgaliais ir pavieniais XX a. 1 pusės radiniais: balsva glazūra dengtų koklių nuoskalomis, porcelianinio indo pakraštėliu, butelio šukėmis (žr. radinių nuotrauką 226). Po šiuo juosvų žemių sluoksniu 0,70 m gylyje pasirodė kiek šviesesnės tamsiai pilkos žemės be jokių radinių. Pasiėkus 1,15 m gylį šurfe 48, pasirodė vandeningas geltonas smėlis. Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių nerasta.

PAMARIŲ G. 3

ŠURFAS 49

(brėž. 58,61; fotonuotraukos 109-111)

Šurfai 49 ir 50 buvo ištirti šiaurinėje suprojektuotos trasos atkarpoje, į Š nuo Pamarių g. 3 namo. Jie buvo orientuoti pagal pasaulio šalis, 1,5×1,5 m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šurfas 49 išmatuotas 5,50 m atstumu į ŠV nuo namo ŠV kampo (matuojant nuo PR šurfo kampo). Po

paviršinėmis 25 cm storio juodomis povelėninėmis žemėmis atsidengė rudos maišytos žemės. Šurfe 49 jose jokių radinių nerasta. Rudų žemių sluoksnis, palaiptui joms priesmėlingėjant, siekė 1,05 m gyli. Jį pakeitė įžeminis geltonas smėlis. Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių neaptikta.

PAMARIŲ G. 3

ŠURFAS 50

(brėž. 58,62; fotonuotraukos 109-110,112; radinių sąrašė Nr. 395; radinio fotonuotrauka 227)

Šurfas 50 išmatuotas 8 m į R nuo šurfo 49. Šurfo pietrytinis kampas nuo Turgaus g. 3 pastato šiaurės vakarinio kampo buvo nutolęs 5,6 m atstumu, o nuo verandos ŠV kampo – 3,90 m atstumu. Šurfo 50 vieta šurfo 49 atžvilgiu buvo patraukta 0,5 m atstumu toliau šiaurės pusėn.

Abiejuose šurfuose po paviršinėmis 20-35 cm storio juodomis povelėninėmis žemėmis atsidengė rudos maišytos žemės. Jose šurfe 50 pastebėti įsimaišę keli smulkūs plytgaliai. Vienintelis radinys šurfe – paviršinėse šurfo 50 žemėse rastas oksidacinėje aplinkoje išdegto ir baltai glazūruoto puodo su engobu briaunos fragmentas (žr. radinių sąrašė Nr. 395, radinio nuotrauką 227). Pagal briaunos tipą K ši šukė gali būti datuojama XVII-XVIII a.⁷ Rudų žemių sluoksnis siekė 0,85-1,0 m gyli. Jį pakeitė įžeminis geltonas smėlis. Archeologiškai vertingų sluoksnių ar radinių, išskyrus minėtą šukę, šurfe 50 neaptikta.

TURGAUS G. 1

ŠURFAS 51

(brėž. 63-64; fotonuotraukos 113-114; radinio be l. Nr. fotonuotrauka 228)

Šurfas 51 buvo išmatuotas trasos atkarpoje priešais Turgaus g. 1 pastatą (paštą), iš rytinės pastato pusės. Čia pagal pirminį projektą buvo suprojektuota vesti buitinių nuotekų tinklus link Turgaus g. 1 namo. Šurfas 51 buvo orientuotas pagal

⁷ Tokį K tipo briauna pasižyminčios keramikos datavimą šios ataskaitos autorei prieš daugelį metų nurodė Klaipėdos miesto tyrinėtojas archeologas, šviesios atminties, Raimondas Sprainaitis.

namo kryptį, t.y. $2^{\circ}\text{ŠR}-182^{\circ}\text{PV}$). Šurfas $1,5 \times 1,5$ m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šurfo PV kampas nuo laiptų ŠR kampo buvo tiesia linija į Š nutolęs 0,85 m, o vakarinė šurfo siena buvo 1,25 m atstumu nuo pastato sienos.

Nuėmus 15 cm storio paviršinį rusvą priesmėlį atsidengė natūralus gelsvai/rusvai mišraus smėlio, tarsi supustyto, sluoksnis. Rytinis ir pietinis šurfo pakraščiai buvo perkasti. Palei rytinę šurfo sieną driekėsi 0,60-0,65 m gylyje atsidengęs elektros kabelis. Pasiėkus 0,50-0,70 m gylį šurfe pasirodė kietesnis rudas įžeminis smėlio sluoksnis. Šurfe 51 nei archeologinio sluoksnio, nei radinių nerasta, išskyrus paviršiniame sluoksnyje gulėjusią balto fajansinio indo šukę.

TURGAUS G. 3

Šurfai 52,53,54 buvo išmatuoti pagal perdarytame projekte nubraižytą naują buitinių nuotekų trasos liniją (žr. situacijos brėž. 63), kuri driekėsi į V ir į P nuo Turgaus g. 3 pastato. Trasa pakeista pirminį projektą užprotestavus Turgaus g. 1 gyventojai.

TURGAUS G. 3

ŠURFAS 52

(brėž. 63,65; fotonuotraukos 115-116)

Šurfas 52 išmatuotas 2,5 m į PV (vedant palei namo sienos liniją) nuo PR namo kampo. Tas taškas tapo šiauriniu šurfo 52 kampu. Šurfas orientuotas pagal Turgaus g. 3 namo pietrytinės dalies kryptį, t.y. $20^{\circ}\text{ŠR}-200^{\circ}\text{PV}$ linija. Jis $1,5 \times 1,5$ m dydžio. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės).

Nuėmus suplūktą asfalto sluoksnį paaiškėjo, kad šiaurinė šurfo pusė perkasta. Pasiėkus 1,0 m gylį, atsidengė šurfą kertantis ŠR-PV kryptimi elektros kabelis. Tuo tarpu pietiniame šurfo kampe, 0,10 m gylyje atsidengė, pamato dalis (žr. nuotrauką 116). Ji į šurfo plotą įėjo 50×60 cm kampu. Pamatas sumūrytas iš smulkų raudonų

plytų duženų ir kalkių skiedinio. Jis siekė 0,90 m gylį. Pamatų duobės perkasimo nepastebėta. Matyt, į iškastą duobę supiltas plytų duženų ir kalkių skiedinio mišinys. Nesuardytoje šurfo 52 dalyje atsidendę šie sluoksniai: iki 0,30 m gylio driekėsi tamsiai rudos priesmėlingos žemės su raudonų plytų griuvenomis. Tarp jų rasta balto fajansinio indo šukė ir geležinė kaltinė vinis. Žemiau jų gulėjo šviesiai rudos priesmėlingos žemės, kurias 0,70-0,75 m gylyje tolygiai pakeitė šviesiai rudas priesmėlis be jokių žmogaus veiklos pėdsakų, o žemiau, 1,30 m gylyje pasirodė įžeminis geltonas smėlis. Archeologinio sluoksnio ar radinių šurfe 52 nerasta. Pamatą nurodyta išsaugoti kasant trasą darbų rangovui UAB “Vakarų inžineriniams tinklams”. Priekulės gyventojas Antanas Smaguris (g. 1930 m.) pasakojo, kad jam 1947 m. metais atvažiavus į Priekulę, maždaug toje vietoje tebebuvo evangelikų liuteronų bažnyčios šventoriaus vartai. A. Smaguris teigia, kad šurfe atidengtas pamatas – vartų mūro liekana. tai mažai įtikėtina, turint omenyje šurfo vietą, kuri artima Turgaus g. 3 pastatui.

TURGAUS G. 3

ŠURFAS 53

(brėž. 63,66; fotonuotraukos 117-118; radinių sąrašė Nr. 396; radinio fotonuotrauka 229)

Šurfas 53 tirtas 14,80 m atstumu į V-ŠV nuo šurfo 52 vietos. Jis 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šurfo 53 šiaurės rytinis kampas nuo Turgaus g. 3 pietvakarinio kampo nutolęs 3,85 m atstumu į PV (palei liniją 240° PV-60 ŠR° kryptimi). Šurfe nuėmus 25-30 cm storio supiltinio smėlio su griuvenomis sluoksnį, kuriame rasta indo dengto rusvai balsva glazūra šukės (radinių sąrašė Nr. 396), baltai glazūruoto koklio fragmentas ir fajansinio indo šukė, atsidendę rudos priesmėlingos žemės, kuriose jokių radinių nerasta. 0,55-0,60 m gylyje šios rudos žemės tolygiai virto šviesiai rudu priesmėliu, kurį 1,10-1,20 m gylyje pakeitė šviesiai geltonas įžeminis smėlis. Nei archeologinio sluoksnio, nei archeologiškai vertingų radinių šurfe 53 nerasta.

TURGAUS G. 3**ŠURFAS 54****(brėž. 63,67; fotonuotraukos 119-121)**

Šurfas 54 išmatuotas 21 m į Š ir 1,5 m į R nuo šurfo 53. Jis 1,5×1,5 m dydžio, orientuotas pagal pasaulio šalis. Šiaurinė ir pietinė kvadratų sienos žymėtos raidėmis A,B (pradedant iš V pusės), o vakarinė ir rytinė sienos – skaičiais 1,2 (pradedant nuo Š pusės). Šiaurės rytinis šurfo kampas nuo ŠV Turgaus g. 3 pastato kampo nutolęs į PV 12,10 m atstumu (palei liniją 220° PV-40° ŠR), o linija statmena pastato sienai šis šurfo kampas nuo Turgaus g. 3 pastato nutolęs 7,4 m atstumu.

Nuėmus paviršines povelėnines žemes, 0,04-0,10 m gylyje, rytiniame šurfo pakraštyje atsidengė grindinys (žr. pav. 101). Likusioje šurfo dalyje jis buvo nuardytas. Vakarinėje šurfo pusėje 0,20 m gylyje buvo įmesta lenta apkalta toliumi. Šurfo vidurinę dalį Š-P kryptimi kirto akivaizdžiai pastarųjų laikų perkasimas, kurio plotis buvo 40 cm. Pasiėkus 0,70 m gylį paaiškėjo, kad toje vietoje įklotas kabelis (žr. pav. 102). Nuėmus grindinį ir paviršines žemes likusioje šurfo dalyje, 0,15-0,25 m gylyje atsidengė rusvas smėlis maišytas su pilkomis žemėmis. Jame jokių radinių nerasta. Pasiėkus 0,50-0,60 m gylį, šurfe 54 buvo pasiektas rudai geltonas įžeminis smėlis. Archeologinio sluoksnio ar radinių šurfe 54 nerasta.

APIBENDRINIMAS IR PAVELDOSAUGINĖS REKOMENDACIJOS

Turgaus 9 aplinkoje ištyrus šurfus 1-5 atidengti po užpiltiniu sluoksniu slūgsantys akmenų grindiniai. Po jais vertingo archeologinio sluoksnio nerasta. Čia leista kasti kanalizacijos ir vandentiekio trasas, kertant iširtų šurfų vietas. Rytinėje atkarpos dalyje, arčiau Turgaus gatvės rastas žyminis akmuo turi būti įkastas radimo vietoje, paliekant išsikišusį paviršiuje jo galą. Ateityje reikėtų paminkloaugininkams atkreipti dėmesį, kad Turgaus g. 9 aplinkoje išliko po supiltinėmis žemėmis akmenų grindinys (deja, greta esančiose senosiose turgaus aikštėse jis jau nuardytas). Galbūt būtų vertinga kai kuriuos grindinio fragmentus (ypač prie šiaurinio Turgaus g. 9 namo galo) kažkokiu būdu eksponuoti.

Į Klaipėdos 10, 12 pastatus vedančių trasų vietose iširtuose šurfuose 6-10 rasti XIX-XX a. 1 pusėje susiformavę sluoksniai ir ūkinė duobė. 8 m į ŠR nuo pastato Klaipėdos g. 10, vidiniame kieme, šurfe 6, aptiktas grindinio pakraštys. Greičiausiai tai grįsto privažiavimo prie namo dalis. Atkreiptinas dėmesys, kad dalis šio grindinio išliko.. Suplanuotus vandentiekio ir kanalizacijos įvadus į Klaipėdos g. leidžiama kasti, kertant iširtas šurfų vietas.

Įvadai į Klaipėdos g. 13 namą buvo kasti jau anksčiau perkastose vietose.

Klaipėdos g. 43,45 aplinkoje iširtuose šurfuose 13,14 archeologinio sluoksnio nerasta. Čia leisti kanalizacijos rekonstrukcijos žemės darbai.

Prie Turgaus g. 8 rengiant vandentiekio įvadą nebuvo žinoma tiksli senesnė vandentiekio trasos, prie kurios reikėjo prijungti naują atkarpą, vieta, todėl šurfai 11,12,15,16 buvo išdėstyti palei numatomą tikrą naujos vandentiekio trasos trajektoriją. Šurfuose buvo rasta preliminariai datuotas XVIII a. 2 pusės-XIX a. pradžios sluoksnis su ūkinių duobių turiniu, todėl nurodyta, kad trasos trajektorija turėtų eiti šurfų vietomis. Prieš kasant Naujosios turgaus aikštės teritorijoje trasas būtiniems nuotekoms, prie Turgaus g. 8 pastato spalio mėnesį buvo iširta dar daugiau šurfų (šurfai 28-30,33,40). Tyrimų rezultatai parodė, kad Turgaus 8 aplinkoje esama ūkinių duobių arealo, susiformavusio XVIII a. pab.-XIX a. (iki Naujosios turgaus aikštės išgrindimo akmenimis). Čia šurfai išdėstyti tankiau, taikant į ankstesnių komunikacijų nesuardytas vietas. Lapkričio mėnesį atliekant trasų kasimo darbus trasos dalyje prie Turgaus g. 8 ir link Turgaus g. 6 namo buvo fiksuotos trasų sienelės

ir surinkti radiniai. Atliekant žemės kasimo darbus prie Turgaus g. 8 namo taip pat reikėtų atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus – nors čia XVI-XVII a. ar „gryno“ XVIII a. sluoksnio nerasta, tačiau čia pasitaikė pavienių ankstyvesnės keramikos fragmentų, liudijančių apie teritorijos apgyvendinimą nuo XVII a. Pūstų butelių duženos liudija apie kulminės karčiamos klestėjimo laikus XVIII-XIX a.

Šiaurinėje Naujosios turgaus aikštės pusėje (prie Turgaus g. 4,6 pastatų) nei radinių, nei archeologinio sluoksnio nerasta. Taip pat nerasta sluoksnio ir rytinėje aikštės pusėje (prie Klaipėdos g. 1,3 pastatų), todėl čia buvo leista atlikti trasos kasimo darbus.

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai prie Turgaus 1,3 pastatų parodė, kad ir čia nesama archeologinio sluoksnio. Šurfe 52 (į P nuo Turgaus g. 3 PR kampo) atidengta pamato dalį rangovams nurodyta išsaugoti apeinant iš Š pusės. Žemės darbai suprojektuotos trasos vietoje leidžiami.

Šurfai ištirti prie Pamarių g. 2,4 pastatų (š. 41-44) parodė, kad mišriame rudų žemių sluoksnyje kartu su XIX-XX a. radiniais pasitaiko ir XVI a. pab.-XVIII a. datuojamos keramikos. Tai labai negausūs radiniai. Šio ankstesnio laikotarpio sluoksnis kaip vientisas neišlikęs. Trasos žemės darbų metu atlikti archeologiniai žvalgymai, kurie aprašyti aukščiau. Ateityje, vykdant žemės darbus Pamarių g. 2,4 sklypuose taip pat verta juose atlikti žvalgomuosius tyrimus ar bent jau žvalgymus. Ši teritorija priešais evangelikų liuteronų bažnyčią yra vienas seniausių Priekulės formavimosi židinių.

Jokio archeologinio sluoksnio ar radinių nerasta prie Pamarių g. 6 namo. Čia leisti atlikti žemės darbus pagal projektą. Taip pat nei sluoksnių nei radinių nerasta Pamarių 3, 3a sklypuose suprojektuotos trasos vietoje ištirtuose šurfuose 47-50. Čia leidžiami žemės darbai palei projekte pateiktą liniją.

Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Turgaus g. 13 (šurfai 17-20) ir Žalgirio g. 5, 18 (šurfai 21-25) nesuteikė ankstyvesnių nei XIX a. pabaigos-XX a. pradžios duomenų apie šių Priekulės teritorijų apgyvendinimą. Nemaža teritorijos dalis prie Turgaus g. 13 yra pažeista žemės darbų tarybiniais laikais. Permaišytuose sluoksniuose nerasta dirbinių, kurie būtų patekę iš suardytų archeologinių kultūrinių sluoksnių. Žalgirio g. 5 ir 18 aplinkoje ištirti šurfai patvirtina istorinius duomenis apie tų teritorijų apgyvendinimą XX a. pradžioje, nors tikėtina, kad čia sodybos buvo

įsikūrusios ir anksčiau. Projektuose numatyti vandentiekio ir buitinių nuotekų trasų kasimo darbai galimi. Žalgirio g. 14 ištirtuose šurfluose 26,27 nei archeologinio sluoksnio nei radinių nerasta. Žemės kasimo darbai pagal projektą buvo leidžiami be archeologo dalyvavimo.

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2010 m. gegužės, rugpjūčio ir spalio-lapkričio mėn. bėgyje atskleidė papildomų duomenų apie archeologines vertes Priekulės miesto senojoje dalyje. Nors XVII-XVIII a. sluoksnių nebuvo atidengta, kai kurie pavieniai to laikotarpio keramikos fragmentai liudija apie ankstyvesniąją Priekulės istorijos dalį, prasidėjusią po bažnyčios įkūrimo XVI a. pradžioje ir kiek vėliau po parapijinės mokyklos įsteigimo. Ankstyvoji Priekulės raida neabejotinai susijusi su arealu ties Turgaus ir Pamarių gatvės sandūra, buvusią bažnyčios aplinka (žr. nuotrauką 122). Ateityje čia atliekant žemės kasimo darbus reikalingi platesni žvalgomieji tyrimai.

R. Paukštelis

Apibendrinančios tyrimų išvados ir paveldosauginės rekomendacijos

Vykdamas žemės darbus ateityje ir toliau ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas vakarinei ir pietvakarinei Naujosios turgaus aikštės (dabartinio skvero) pusei, Turgaus g. 8 aplinkai. Tai yra spėjamas karčiamos, įkurtos XVII a. pradžioje, ir kulminio dvaro arealas. Čia nerasta vientiso XVII ar XVIII a. kultūrinio sluoksnio, tačiau pasitaikė šiuo laikotarpiu datuojamų pavienių radinių, įsimaišiusių tarp XIX a. medžiagos. Kitas atidesnio dėmesio reikalaujantis Priekulės arealas – Pamarių gatvės pradžia, pastatų priešais bažnyčią (Pamarių g. 2,4) aplinka. Čia taip pat maišytame sluoksnyje rasta XVII a. pavienių keramikos fragmentų. Planuojant žemės darbus šiuose arealuose būtina atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus.